

Brynjar Saua

Bakgrunn for valg av spillestil i en toppfotballklubb i Norge

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for coaching og psykologi
Norges idrettshøgskole, 2011

Forord

Interessen for fotballspillet har jeg hatt siden barndommen. Først som aktiv spiller og supporter, senere som student ved Norges Idrettshøgskole og trener i Oslo Fotballkrets og Skeid Fotball. Den økende interessen for fotballfaglige problemstillinger utformet ønsket om å studere feltet gjennom denne oppgaven. Som aktiv trener har det vært lærerikt, og utviklende for meg å arbeide med oppgaven. Med utfordringer i arbeidet med oppgaven, kombinert med fulltidsjobb og treneransvar i junioravdelingen til Skeid, kan man si at prosessen med å fullføre studiet gikk til ”ekstraomganger”.

Når oppgaven nå er klar til å trykkes, er det viktig å rette en spesiell takk til personene som førte til at ”ekstraomgangene” resulterte i seier:

Lars Tore Ronglan; veilederen som gav gode tilbakemeldinger på kritiske tidspunkt underveis i prosessen. Jeg er svært takknemlig for at du tok deg tid til å kommentere og svare på spørsmål, uavhengig av hvilke av verdens tidssoner du befant deg i.

Halvor Byfuglien; Kollega som på en utmerket måte tok på seg ansvaret for korrekturlesingen.

Antero Wallinus - Rinne; uvurderlig sparringspartner, ansatt i NIF, som bidrog med gode innspill til oppbygning og utforming av oppgaven.

Øystein Bråthen; Flerårig medstudent og trenerkollega i Skeid, som bidrog med gode faglig innspill og ikke minst virket som mental trener.

Sist men ikke minst familien min; Far som tidlig ”trigget” idrettsinteressen min, mor som alltid har troen på at jeg skal prestere og storesøster Silje for en utmerket jobb som motivator og rettleser.

Oslo, mai 2011

Brynjar Saua

Sammendrag

Med denne oppgaven ønsket jeg gjennom min hovedproblemstilling; *"Hvilke faktorer påvirker valget av offensiv spillestil for en norsk toppfotballklubb?"* å belyse hva som avgjør valg av spillestil i en toppfotballklubb i Norge. Jeg foretok en kriteriebasert seleksjon av klubb og informanter. Kriteriet var at klubben måtte spille i Tippeligaen, eller eventuelt være plassert blant de fem beste lagene i Adeccoligaen høsten 2009. Ønsket var å oppnå en dypere forståelse av hva som avgjør valget av spillestil for en toppfotballklubb i Norge. Dataene ble derfor samlet inn ved å gjennomføre kvalitative intervjuer med sportslig leder, hovedtrener og assistenttrener i den utvalgte klubben. For å hjelpe meg å svare på problemstillingen ble dataene videre plassert i følgende kategorier: *Ønsket spillestil i angrep, Hva påvirker informantenes valg av spillestil?, Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil og Spillestil som omdømmebyggende faktor.*

Gjennom teoridelen dannes forståelsesgrunnlaget ved oppgaven. Begrepene; *spillestil* og *omdømme* blir definert og forklart gjennom presentasjon av relevant litteratur. Videre blir aktuelle studier i forhold til effektivitet sett opp i mot spillestiler presentert, samt at det presenteres studier og relevant litteratur angående hva som kjennetegner organisasjoner med et godt omdømme.

Funn i studien tyder på at hovedfaktoren som avgjør valg av spillestil for en toppfotballklubb i Norge er *treners fotballfaglige vurdering*. Denne faktoren omfavner følgende momenter: *"Spillermateriell", "evnen til å variere spillestil", "den profesjonelle fotballen", "tidsaspektet"* og ikke minst *"kravet om å levere resultat"*.

Samtidig indikerer resultatene at et annet moment også er tilstedeværende under klubbens vurdering av valg av ønsket spillestil. Denne faktoren gjenspeiler at klubben kontinuerlig har et *ønske om å bygge omdømme*, og at ledelsen er bevisst på at valg av spillestil påvirker hvordan klubben blir omtalt og oppfattet.

Forord	1
Sammendrag.....	2
1 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	6
1.2 Problemstillinger.....	9
2 Teori	10
2.1 Begrepsavklaring	10
2.1.1 Spillestil	10
2.1.2 Omdømme.....	14
2.1.3 Hvordan bygge et omdømme.....	16
2.2 Tidligere forskning.....	19
2.2.1 Spillestil	19
2.2.2 Omdømme.....	23
3 Metode.....	25
3.1 Bakgrunn for valg av metode.....	25
3.1.1 Kvalitativt intervju	26
3.2 Utvalg	29
3.3 Gjennomføring	30
3.3.1 Gjennomføring – kvalitativt intervju	31
3.3.2 Analysering	32
3.4 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet	34
3.4.1 Troverdighet.....	34
3.4.2 Bekreftbarhet.....	35
3.4.3 Overførbarhet.....	35
3.5 Etske betraktninger	35
3.6 Styrker og svakheter ved metoden	36
4 Resultater	37
4.1 Informant 1 – Trener.....	37
4.1.1 Ønsket spillestil i angrep.....	37
4.1.2 Hva påvirker informantenes valg av spillestil?.....	39
4.1.3 Administrasjonen påvirkning på valg av spillestil.....	41
4.1.4 Spillestil som omdømmebyggende faktor	41

4.2	Informant 2 – Sportslig leder	42
4.2.1	Ønsket spillestil i angrep.....	42
4.2.2	Hva påvirker informantenes valg av spillestil?.....	43
4.2.3	Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil	43
4.2.4	Spillestil som omdømmebyggende faktor	45
4.3	Informant 3 – Assistenttrener	46
4.3.1	Ønsket spillestil i angrep.....	46
4.3.2	Hva påvirker informantenes valg av spillestil?.....	47
4.3.3	Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil	49
4.3.4	Spillestil som omdømmebyggende faktor	50
5	Diskusjon	51
5.1	Ønsket spillestil i angrep	51
5.2	Hva påvirker informantenes valg av spillestil?.....	55
5.3	Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil	58
5.4	Spillestil som omdømmebyggende faktor	60
6	Oppsummering	63
6.1	Videre forskning.....	66
	Referanser	67
	Vedlegg	74
	Figurliste	81

1 Innledning

Hovedmålet med oppgaven er å gå i dybden på hvordan den sportslige ledelsen i en norsk toppfotballklubb ønsker at laget skal fremstå i angrep. Det vil si hvilken spillefilosofi laget presenterer i den offensive delen av spillet, og hvilke faktorer som påvirker valget av offensiv spillestil.

For å samle inn dataene, valgte jeg å intervju sportslig leder, hovedtrener og assistenttrener tilhørende den aktuelle klubben. Gjennom intervjuene, som ble foretatt i 2009, var målet å få belyst hvordan den sportslige ledelsen (trenerapparatet) og administrasjonen (sportslig leder) ønsket at laget skulle fremstå på banen, og videre hvilke faktorer som påvirket dette valget.

Eggen (1999) omtaler i "Godfoten" hvordan administrasjon kan være med på å sette føringer for lagets spillestil som et tema allerede på 1980-tallet. Norges Fotballforbund (NFF) valgte i 1986 å ansette Kjell Schou Andreassen og Nils Arne Eggen som U - landslagstrenerne, selv om Egil "Drillo" Olsen, i følge Eggen (1999), hadde vel så gode kvalifikasjoner. Begrunnelsen fra NFF, var i følge Eggen (1999) blant annet at Egil Olsen representerte en "kjedelig" spillestil.

Omdømmet til en klubb skapes av hva laget presterer i form resultater, men også gjennom hvordan omverdenen oppfatter at laget oppnår resultatene. Et lag som ikke vinner kamper, vil ikke kunne spille på seg et godt omdømme. På samme måte vil et lag som spiller en fotball som oppfattes som "kjedelig" og destruktiv slite med å bygge et godt omdømme til tross for at de henter mange poeng. Et eksempel på det siste er Erik Hamréns periode i Rosenborg. Trønderne tapte nesten ikke en fotballkamp mot norsk motstand under Hamré, likevel klarte han ikke å skape den begeistring som Nils Arne Eggen gjorde i sin lange trenerperiode for RBK fordi Hamréns lag gjorde det på en måte som ble oppfattet som defensiv og lite attraktiv (jf Dagbladet.no 17.5.2010). Kritikken mot Åge Hareide i hans siste periode som norsk landslagsjef, er et godt eksempel på at forsøk på å benytte en attraktiv spillestil ikke nødvendigvis resulterer i at laget bygger et godt omdømme. Når resultatene uteblir, vil det heller ikke kunne bygges et positivt omdømme.

Gjennom dette prosjektet ønsker jeg å se på hvilke faktorer som er med på å avgjøre valg av spillestil for et toppfotballag i Norge. Og videre interaksjonen mellom trenerapparat og administrasjon, representert ved sportslig leder. Hvem avgjør hvordan laget skal fremstå på banen? Har markedskreftene blitt så inntredende i norsk toppfotball at det kan påvirke et lags valg av spillestil? Denne oppgaven kan være med på å belyse hva som avgjør valg av spillestil i en toppklubb i Norge. Vil underholdningsverdien av produktet fotball spille en så stor rolle at det preger den sportslige ledelsen i valg av spillestil? Vil treneren få føringer fra klubbens administrasjon med tanke på hvordan laget skal fremstå i angrepsspillet? Eller er valg av spillestil kun tatt på bakgrunn av trenerens fotballfaglige vurderinger?

Laget som ble valgt til prosjektet er anonymt, men ble plukket ut på bakgrunn av følgende kriterium:

- Tilhørende norsk toppfotball (Tippeliga eller Adeccoliga)
- Dersom laget skulle plukkes i fra Adeccoligaen, skulle laget være blant topp-5 høsten 2009

1.1 Bakgrunn for oppgaven

De siste årene har en rekke norske fotballklubber utviklet seg til å bli store organisasjoner. Fotballen vies stor oppmerksomhet, blant annet i mediene. En attraktiv merkevare er viktig for å appellere til publikum og medier. Skogvang (2006) skriver at når en fotballklubb og dens sponsorer er synlig, øker det klubbens økonomiske inntekter. Det betyr at for å skaffe sponsorer, og dermed inntekter, er det viktig for klubbene å være synlige i media. Oppnådde resultater og et lags spillestil vil også innvirke på hvor ofte et lag vil bli vist på tv. Frekvensen av tv-kamper vil igjen påvirke omsetningen til klubben. Bjørsvik (2010) hevder at 30 prosent av inntektene fra fotballens tv-avtale, blir fordelt på bakgrunn av antall tv-kamper. I tillegg er det selvsagt viktig å få flest mulig tilskuere til å møte opp på stadion ved hjemmekamper. Et attraktivt lag med stor og entusiastisk publikum vil for eksempel generere økte inntekter gjennom drakt- og effektsalg. For at klubbene skal ta ut mest mulig av dette inntektspotensial, er det selvsagt viktig at laget presterer.

Ved mangel på resultater vil klubbene få negativ omtale i media, publikum vil utebli fra kamper og sponsorer vil kunne vegre seg mot å investere i klubben.

Oppmerksomheten rundt Brann SK i perioden april-mai 2010 et eksempel på at resultater vil påvirke medias omtale og publikums oppfatning av laget. Brann leverte over tid resultater langt under klubbens og publikums forventninger. Etter at Brann tapte for tredjedivisjonslaget Fyllingen i norgesmesterskapets 2. runde, endte det med at hovedtrener Steinar Nilsen ble sagt opp fordi resultatene han kunne vise til ikke samsvarte med omverdenens forventninger. Virkemidlene som blir benyttet for å oppnå resultat kan også påvirke hvilke omdømme et lag vil inneha. Resultater behøver ikke nødvendigvis å føre til at laget oppnår et godt renommé.

Det finnes eksempler på at lag som vinner og oppnår resultater vil slite med å skaffe seg positiv omtale. Dette fordi omgivelsene rundt er uenige i hvilke virkemidler lagene benytter for oppnå suksess. Italienske klubblag har blitt ansett for å spille destruktiv, defensiv og lite underholdende fotball, og har på tross av gode resultater slitt med å skaffe seg et positivt omdømme. Et eksempel på dette var semifinalen i Champions League i 2010, da Inter Milan møtte Barcelona. De aller fleste nøytrale tilskuere håpet at Barcelona, som representerte den ”vakre” og ”attraktive” fotballen, skulle slå ut Inter, som representerte det ”kyniske”, ”destruktive” og ”resultatorienterte”. Det er med andre ord ikke likegyldig hvordan man vinner, og man kan dermed si at det oppstår en spenning mellom det å oppnå resultater og måten resultatene blir oppnådd på.

På bakgrunn av dette spenningsfeltet, vil jeg gjennom denne oppgaven se på om virkemidlene laget benytter for å oppnå resultatene på, blir tatt med i betraktningen når en klubb bestemmer hvordan de skal løse den offensive delen av fotballspillet. Med andre ord ønsker jeg å se på om underholdningsverdien av det laget presterer har innvirkning på hvordan en toppklubb i Norge ønsker å løse den offensive delen av fotballspillet, eller om valg av offensiv spillestil kun er foretatt på bakgrunn av en treners fotballfaglige vurdering.

I løpet av de siste 20 årene har det ifølge Skogvang (2006) skjedd en profesjonalisering og kommersialisering av fotballen. Forsterket kommersialisering etter 1992, må ifølge Hjelset (2006) ikke forveksles med at klubbene før 1990

ikke var opptatt av inntjening. Hjelset (2006) hevder imidlertid at de fleste klubbeiere hadde en lokal forankring som sannsynligvis begrenset den horisonten de opererte innenfor før 1990.

I forlengelsen av dette har vi sett en endring i organisasjonsstrukturen til toppklubbene, blant annet representert ved rollen som sportslig leder. Morisbak (1998) beskriver rollen sportslig leder som en person hvis oppgaver består i å sette sammen spillerstall, inngå og avslutte kontrakter, kjøp og salg o.a. Morisbak hevder videre at man kan sammenligne sportslig leder-funksjonen med en engelsk managerrolle (ibid). Sportslig leder vil på mange måter også være koblingen mellom den sportslige ledelsen og administrasjonen. I denne oppgaven definerer jeg sportslig ledelse som trenerapparat og sportslig leder som en del av klubbens administrasjon. Gjennom denne studien har jeg valgt å studere hvilke eventuelle hensyn den sportslige ledelsen tar, i form av hvor stor grad underholdningsverdien påvirker lagets spillestil. Jeg finner også graden av påvirkning fra administrasjon på trenerapparatet og spillergruppe interessant, og tror prosjektet kan være med på å klargjøre dette. Jeg håper også at studien kan fortelle noe om i hvor stor grad administrasjonen påvirker hvordan en norsk toppklubb skal fremstå i den offensive delen av spillet.

Den utvalgte klubben har siden datainnsamlingen ble foretatt hatt sportslig suksess og blitt beskrevet med positiv omtale i både lokal- og riksmidia. Resultatene fra oppgaven tror jeg kan benyttes av den utvalgte klubben til å reflektere rundt egne vurderinger med tanke på valg av spillestil. Studiet kan også bidra til økt kunnskap for klubber som er i ferd med å ta steget opp som toppfotballklubber i Norge, eksisterende toppklubber og trenere som ønsker å bli mer bevisste på hvilke faktorer som avgjør valg av spillestil. Samtidig vil faktorene bli sett opp i mot det som tidligere studier beskriver som ”effektive” spillestiler og hvordan spillestil eventuelt kan bidra til å bedre klubbens omdømme.

Ønsket mitt ved prosjektets oppstart var å forsterke datainnsamlingen ved å analysere seks hjemmekamper og en toukers treningsperiode hos den utvalgte klubben. Dette ble også gjort. Men grunnet analytiske utfordringer med dataene og med hensyn til oppgavens omfang valgte jeg å forkaste empirien i fra disse datainnsamlingene.

1.2 Problemstillinger

Som beskrevet i innledningen ønsker jeg å se på interaksjonen mellom trenerapparat og administrasjon, representert ved sportslig leder. Temaet er hvordan laget skal fremstå på banen, og hvilke faktorer som er med på å avgjøre valg av spillestil. Ut ifra dette problemområdet har jeg valgt følgende problemstillinger:

Hovedproblemstilling:

”Hvilke faktorer påvirker valget av offensiv spillestil for en norsk toppfotballklubb?”

For å klargjøre problemrådet ytterligere velges to underproblemstillinger.

Underproblemstilling 1:

På hvilke måter legger administrasjonen føringer for lagets spillestil?

Underproblemstilling 2:

Hvilken rolle spiller vurderinger av omdømme for valg av spillestil?

Hensikten med disse problemstillingene er å få innsyn i hvordan den sportslige ledelsen i en toppklubb i Norge ønsker at laget skal fremstå i den offensive delen av spillet, samt videre å se på de faktorene som er med på å avgjøre valget.

For å klargjøre dette vil jeg forsøke å belyse hvilke aktører i klubben som påvirker hvilken spillefilosofi laget velger å benytte i angrep. Med det mener jeg om det er administrasjonen i klubben som avgjør at laget skal spille offensiv og ”publikumsvennlig” fotball, med stor risiko for å slippe inn mål. Eller om det er trener som avgjør at laget skal fremstå som et defensivt og kontringsorientert mannskap, som spiller for å vinne 1-0. Jeg vil også se på hvorfor klubben ønsker å fremstå på bestemt måte, dersom klubben har fastsatt noe slikt. Spillestil og omdømme blir derfor viktige begrep å se nærmere på i denne sammenheng

2 Teori

Jeg vil i det kommende kapittelet presentere det teoretiske grunnlaget for undersøkelsen min. Hovedmomenter og begreper som vil danne et forståelsesgrunnlag for oppgaven vil være ”spillestil” og ”omdømme” knyttet opp mot hvordan et lag spiller. Jeg vil presentere disse begrepene knyttet opp i mot det jeg ønsker å undersøke i denne oppgaven. Det betyr at jeg vil ta for meg laget i angrep og forklare ulike typer angrep i fotball. Videre vil jeg se på begrepet omdømme for å kunne forstå hvorfor klubben eventuelt ønsker å bli assosiert med en gitt spillestil. Begrepene synlighet og autentisitet knyttes opp i mot omdømme og kan være med på å beskrive hvordan og hvorfor en klubb ønsker å fremstå på en gitt måte i angrepsspillet.

2.1 Begrepsavklaring

I den følgende delen vil jeg gjøre rede for følgende begreper; *spillestil*, *omdømme*.

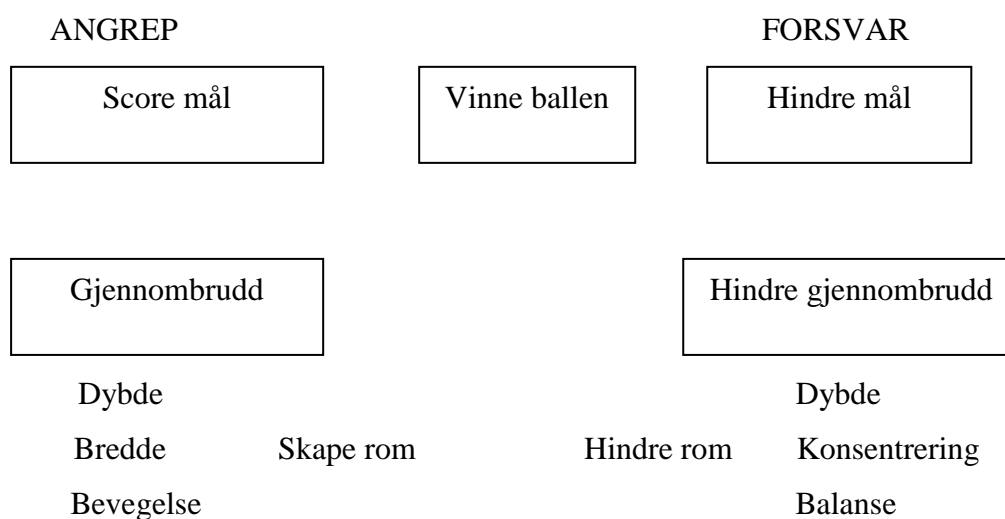
2.1.1 Spillestil

Olsen, Semb og Larsen (1994, s 18,) definerer spillestil på følgende måte; ”*Den måten et lag spiller på, kaller vi spillestil*”. Olsen et al. (1994) påpeker også at lag i enkelte situasjoner kan bli tvunget til å spille på en annen måte enn det som var tenkt i utgangspunktet, men at det likevel er vanlig for lag å ha retningslinjer som de følger over tid.

Bangsbo & Peitersen (1997, s. 47,) omtaler begrepet spillestil på følgende måte i ”Det gode hold”: ”*En spillestil er den karakteristiske måte et hold anvender et spillesystem på*”

Ifølge Olsen, Semb og Larsen (1994) finnes det mange måter å spille fotball på. Olsen et al. hevder videre at det i Norge eksisterer mange meninger om hvordan fotball bør spilles (ibid). Debatten på 1980-tallet handlet ifølge Olsen et al. om ”gladfotball” kontra ”systemfotball” (ibid). Debatten om hvordan fotball skal spilles, kall det gjerne en spillestilsdebatt, eksisterer også i dag. Man kan si at en del av klubbens omdømme skapes gjennom den spillestilen de velger å benytte. Dette vil jeg se nærmere på i kapittel 2.1.3. Olsen et al. (1994) hevder det er nødvendig med en del

basiskunnskaper for å kunne få en forståelse om hva debatten dreier seg om. Spilleprinsippmodellen utgjør en slik basis (se figur 1).

Figur 1: Spilleprinsippmodellen (Olsen et al. 1994)

Hvilken type spillestil som anvendes av et lag vil ifølge Bangsbo et al. (1997) være avhengig av spillemateriellets offensive potensial, ”all round” basis, fysisk kapasitet, tekniske fundament, taktiske nivå og psykiske balanse. Bangsbo et al. (1997) hevder videre at valg av spillestil dreier seg om en vektning av offensiv og defensivt spill.

Erik Hamrèn (Rosenborg- og Sverige-trener pr 17.05.10) uttalte til Dagbladet.no at det var klart Rosenborg fremsto som bedre i det offensive spillet, når banene ble bedre. Hamrèn sammenlignet dårlige fotballbaner med å spille ishockey på en bane med kun flekker av is. Dette beskriver en av de ytre rammebetingelsene som kan være med på å avgjøre valg av spillestil.

Lag kan assosieres med hvilken stil de velger å benytte i det defensive spillet og i det offensive spillet. Jeg har i denne studien fokusert på hvordan laget ønsker å fremstå i angrepsspillet. Det blir derfor viktig å klargjøre hva som menes med angrep i fotball.

Angrep

Som vi ser av figur 1, er et lag i angrep når det er i besittelse av ballen. Svakheten med modellen i figur 1, er i følge Tenga (2010) at det i enkelte situasjoner kan oppstå

uklarheter ved hvilket lag som er i angrep. Dette kan eksempelvis være ved en duell om ball eller når ballen er langt oppe i luften, da er ingen av lagene er i besittelse av ballen (ibid).

Tenga (2010) hevder man kan bruke et kontinuum, eller tenkt skala, til å beskrive forskjellen mellom ”direkte” spill og ”indirekte” spill i angrep. Her er ”direkte spill” plassert helt ytterst til høyre, da er laget svært opptatt av å søke gjennombrudd tidlig, mens ”indirekte spill” er plassert ute til venstre og kjennetegnes av lag som benytter en pasningsorientert (possession-orientert) spillestil.

Jeg vil allikevel benytte modellen i figur 1 til å definere og forklare to ulike angrepstyper som vil danne en grunnleggende forståelse for hvordan lag kan løse den offensive delen av fotballspillet:

Angrep mot etablert forsvar:

Olsen et al. (1994, s. 49) definerer begrepet ”angrep mot etablert forsvar” på følgende måte:

”Et angrep mot et etablert forsvar har som utgangspunkt at laget kontrollerer ballen fortrinnsvis i eget bakre ledd eller i midtbaneleddet. Motstanderen vil i slike situasjoner nesten alltid være i balanse – både posisjonsmessig og tallmessig.

Hvordan ulike lag løser situasjonen ”angrep mot etablert forsvar” er ifølge Olsen et al. (1994) hovedsakelig delt i to grupper. Olsen et al. (1994) skriver at det er vanlig å skille mellom lag som baserer strategien sin på en ”possession-orientert” fotball og lag som er gjennombruddsorienterte. ”Possession-orienterte” lag bygger opp angrepene sine med mange trekk og prøver å spille seg opp på motstanders øvre banehalvdel, for derfra å søke gjennombrudd (Olsen et al., 1994). Bangsbo et al. (1997) omtaler denne stilen som ”den systematiske oppbygning”, der ballen holdes i laget og man forsøker å etablere en åpning, slik at det kan skapes et gjennombrudd. Bangsbo et al. (1997) påpeker at åpningen man søker for å oppnå gjennombrudd skapes ved risikospill. Det betyr at konsekvensene ved å miste ballen i dette oppbyggende spillet kan bli store, i form av scoringer imot. Bangsbo et.al. (1997)

hevder at denne type angrepsspill krever teknisk dyktige spillere som kan beherske spillet.

Den andre type strategi for et lag som er i angrep mot etablert forsvar, er å komme seg hurtig frem til motstanders øvre banehalvdel. Ifølge Olsen et al. (1994) benytter da angripende lag færre trekk, er mer direkte og benytter ofte en langpasning fra forsvarssonen til angrepssonen for å etablere spill på motstanders banehalvdel. Bangsbo et.al. (1997) omtaler denne stilen som ”direkte spill”. Stilen kjennetegnes ifølge Bangsbo et.al. (1997) ved at laget ønsker å etablere spill raskest mulig på motstanders banehalvdel, og samtidig søker å få avsluttet angrepet hurtigst mulig.

Kontring:

Kontring eller breakdown blir definert på følgende måte av Olsen et.al. (1994 s. 91):

”Et breakdown-angrep er et angrep som starter med en ballerobring i spill der vi utnytter eller skaper ubalanse under angrepets gang.”

Denne type angrep legger ifølge Olsen et al. (1994) beslag på brorparten av den effektive spilletiden. Olsen et al. (1994) hevder videre at angrepstypen er den dominerende, og man har dermed flest muligheter til å skape effektive angrep med denne angrepstypen.

Hvilke angrepstyper og virkemidler et lag velger å benytte seg oftest av, vil bli sett på som lagets spillestil.

Tenga (2010) bruker begrepene ”direkte spill” og ”indirekte spill” til å beskrive graden av hvor direkte et lag er i sin spillestil. Jeg vil videre i denne oppgaven gjennomgående omtale ”possession-spill” som ”indirekte spill” og kontring, breakdown som ”direkte spill”.

Arsene Wenger (Arsenal Manager pr 24.04 2011) utalte følgende om valg av spillestil:

”You can play a long ball, and you can play a short ball. Both ways can be very efficient. The most important thing is that you translate it well into your practice session and you play it with the right players, If you have the players who can play the long ball, you can do that”

(www.soccercoachinginternational.com)

Jeg vil nå se nærmere på begrepet omdømme knyttet opp mot hvordan dette kan være med på å påvirke et lags valg av spillestil.

2.1.2 Omdømme

Brønn og Ihlen (2009, s. 13) definerer omdømme på følgende måte:

”Omdømme blir definert som omgivelsenes oppfatning av en organisasjon over tid”

Med andre ord vil omdømme til en fotballklubb i Norge skapes av hvordan omgivelsene (supportere, nøytrale tilskuere og media) oppfatter at klubben framstår som organisasjon. Indirekte kan man derfor antyde at lagets spillestil vil være en av faktorene som påvirker omdømmebygningen.

På bakgrunn av profesjonalisering og kommersialisering av fotballen de seneste 20 årene (Skogvang 2002), er det viktig å få på plass hvordan klubbene har blitt endret av dette. Hjelset (2006) bruker begrepet kommodifisering til å beskrive hvordan fotballen har blitt påvirket som resultat av en økt kommersialisering.

Kommodifiseringen innebærer ifølge Hjelset (2006) at fotballens varekarakter blir mer fremtredende. Hjelset (2006) påpeker at både spillere og produkter som assosieres med klubben, samt klubben selv omsettes i økende grad som varer på et ekspanderende marked

Kommodifisering innebærer ifølge Hjelset (2006) også at relasjonen mellom publikum og klubb endres. Publikum blir i økende grad kunder eller konsumenter, som vurderer nytten av produktet i en markedsrelasjon. Det blir dermed viktig for klubben å skape et godt omdømme.

Klubbene ønsker at flest mulig kunder skal komme på kamper, slik at de får mest mulig inntjening. Av den grunn er det viktig for hver enkelt klubb å skape et så godt

omdømme som mulig. På bakgrunn av det som er nevnt tidligere i oppgaven ser man at spillestilen til et lag kan være en omdømmebyggende faktor. Dette kan eksemplifiseres med at Brasil historisk sett representerer en teknisk, ballbesittende type stil, mens det norske herrelandslaget på 1990-tallet under ledelse av Egil Olsen ble kjent for å spille defensivt, ”kjedelig” og med liten risiko. Lag som spiller på den måten som Norge gjorde med stor suksess på 1990-tallet, blir ofte sett på som mindre publikumsvennlige, og med et dårligere omdømme ute blant mannen i gata. Bangsbo et al. (1997) synliggjør denne kategoriseringen av hvordan lags spillestiler blir hengende ved dem som merkelapper ved å bruke følgende benevnelser: ”Den latinske spillestil”, ”Den britiske spillestil”, ”Den norske stil – computerstil”, ”Den sydamerikanske spillestil” og ”Den afrikanske spillestil”. At omdømme til et lag kan skapes gjennom hvordan de fremstår i den offensive delen av spillet er dermed tydelig. Klubber og deres representanter er klar over at spillestilen vil ha innvirkning på hvilken kvalitet ”kundene” anser produktet deres for å ha, og dette kan tydeliggjøres med følgende sitat fra Arsene Wenger gjengitt på nettsiden www.soccercoachinginternational.com i 2008:

”You Can’t charge 100 Euros per game and say to a guy; sorry we have not more to show you, our only ambition is to win a corner kick in the 87th minute, and you should be happy to spend 100 Euros on that”

At publikum er bevisst på produktet laget leverer, da med tanke på hvilken spillstil klubben presenterer, kan tydeliggjøre med sitatet under. Uttalelsen er hentet fra det brasilianske fotballpublikumet for å beskrive Arsenal-manager Arsene Wenger, sitert i et intervju med www.soccercoachinginternational.com i 2008:

”We respect you for your success, but we love you for your style”

Underholdningsverdien av en fotballkamp er et begrep som blir benyttet for å skildre et lags spillestil, og kan dermed knyttes til et lags omdømme. Nils Arne Eggen uttalte følgende i 2002 om hva han anså for å være underholdning knyttet til fotball.

”Det er mye som er underholdning, men først og fremst vil jeg se et godt fotballag. Som er opptatt av, og som makter, å lage mål sjøl!”

(Fotballtreneren 2002, s.9)

2.1.3 Hvordan bygge et omdømme

I og med at fotballen har blitt avhengig av å selge produktet til publikum og sine interessenter, er det viktig å klargjøre hvilke faktorer som er med å påvirke omdømmet. Fombrun og Van Riel (2003) omtaler fem faktorer som er tilstedeværende i en bedrift med et godt omdømme:

- 1) Synlighet
- 2) Distinkthet
- 3) Autentisitet
- 4) Konsistens
- 5) Transparens

På grunn av omfanget av oppgaven og temaene jeg berører velger jeg å konsentrere meg om dimensjonene *synlighet* og *autentisitet*. Dette fordi toppklubbens ansikt utad i stor grad er det A-laget presenterer i form av spill på stadion. Inntrykket av spillet blir så presentert i ulike medium, dette er med på å danne grunnlaget for synligheten til klubben. Videre kan man si at autentisiteten til klubben gjenspeiles i hvordan klubben uttaler at de skal fremstå i den offensive delen av spillet, sett opp i mot hvordan media og publikum oppfatter at de fremstår.

Autentisitet

Fombrun et al. (2003) hevder at autentisitet henviser til bedriftens ektehet. Ektehet i en organisasjon er en faktor interessenter setter pris på (ibid). Fombrun et al. (2003) påpeker videre at autentisitet appellerer til interessentenes følelser. I forbindelse med dette hevder Fombrun et al. (2003) at det ikke forekommer noe omdømmebygging uten å spille på mottakernes følelser. Sett opp i mot denne oppgaven spiller organisasjonen i vesentlig grad på publikums følelser. Fotball handler i stor grad, både for den nøytrale tilskuer og ”supporteren” om å ”spille” på hele ens følelsesregister. At en klubb fremstår som ekte kan eksemplifiseres ved at Rosenborg Ballklubb (RBK) i 1988 nedsatte en fellesnevner som skulle beskrive klubben (Eggen

1999). *Artig, attraktiv og publikumsvennlig fotball* ble fastsatt som fundament (Eggen 1999). Utover 1990-tallet etterlevde klubben som oftest denne målsettingen, selv om resultatene ikke kom umiddelbart (ibid). RBK ble fra midten av 1990-tallet ”Norges lag” med gode prestasjoner i Champions League, hvor de oppnådde resultatene med å være tro mot verdiene sine. Sett opp i mot Forebrum et al. (2003) kan man si at organisasjonen da fremviste en autentisitet, som var med på å bygge klubbens omdømme.

Fombrun et al. (2003) påpeker fire punkter bedrifter kan jobbe med for å utvikle omdømme gjennom å forsterke organisasjonens autentisitet.

1. Bedriften må finne ut av er hvem de er. Hva står organisasjonen for og hvilke verdier formidler de? Det betyr at organisasjonen må ta seg tid til å ”finne” sin egen identitet.
2. Organisasjonen må skaffe seg en samlet enighet innad i bedriften angående organisasjonens identitet. Organisasjonens identitet må utvikles gjennom en systematisk prosess, der endringen skjer over tid. Slik at hele organisasjonen får et eierskap til identiteten, og videre slik at dette blir formidlet eksternt.
3. Identiteten til organisasjonen må formidles gjennom en bevisst strategi, slik at identiteten appellerer til interessentene og omgivelsene.
4. Organisasjonen må være tro mot de verdiene og uttrykkene som organisasjonen har utalt at er viktige for dem.

Sett opp i mot driften av en norsk toppfotballklubb kan punkt 2 i Forebrum et al. (2003) modell antyde at hele klubbens administrasjon og sportslig ledelse er enige om hvilke spillestil A-laget skal benytte. Denne spillestilen blir videre kjennetegnet og en del av imaget til klubben. Punkt 4 i modellen til Forebrum et al. (2003) kan sett opp i mot fotball gjenspeile at klubber bør fremvise tålmodighet. Dersom resultatene ikke kommer direkte, bør ikke klubbens ledelse foreta seg noe som bryter med tidligere uttalte visjoner og målsettinger.

Synlighet

Fombrun et al. (2003) mener at en organisasjon kan være så dyktig den bare vil, men den vil ikke inneha et velrenommert omdømme uten å være synlig. Organisasjoner med et godt omdømme er mer synlige i mediabildet, sammenlignet med organisasjoner som ikke innehar det samme omdømmet (ibid).

I dagens samfunn er det ifølge Fombrun et al. (2003) avgjørende at en bedrift eller organisasjon er synlig. Aksjonerer krever tilgang og kunnskap om hva bedriften foretar seg og planlegger i fremtiden. Media lever av å avdekke og oppklare hva organisasjoner representerer og leverer, og reportere vil gå svært langt for å oppnå dette (ibid). På grunn av den enkle tilgangen til informasjon i dagens samfunn, forventer interessenter og publikum raskt å få tilgang til opplysninger, og videre forventes det av interessentene at denne informasjonen skal være riktig (ibid).

Fombrun et al. (2003) påpeker at synlighet er et toegget sverd. Med det mener de at ikke all synlighet i media er positivt. Dersom publisiteten skader organisasjonen, vil dette virke negativt på organisasjonens omdømme (ibid). Sett opp i mot driften av en fotballklubb kan dette vises gjennom hvordan media omtaler lagets spillestil. Dersom klubben i media blir presentert som et kynisk ”kjøttlag”, som representerer en defensiv og kjedelig spillestil der laget blir assosiert med ”unfair play” (røde kort, gule kort), vil dette representere en negativ synlighet for publikum gjennom media. Dette kan igjen skade klubbens omdømme. Derimot, hvis laget i media blir presentert som et offensivt, underholdende og ”fairspillende” lag, er dette positiv omtale som er med på å bygge omdømmet til klubben.

Fombrun et al. (2003) omtaler denne faktoren som ”Media Presence Effects”, og mener at media har en stor innflytelse på en virksomhets synlighet. På den ene siden ønsker virksomheter å benytte media for å promotere produktet sitt. Sett opp i mot fotball vil dette bety og selge billetter, supporteffekter sponsoravtaler osv. På den andre siden vil media være med på å skape inntrykket som publikum og interessenter danner seg av virksomheten (ibid). Drar man en sammenligning til fotball vil media kunne skape et bilde av et lag som er lite underholdende, og som et resultat av dette vil klubben kunne miste inntekter i form av at færre kamper sender på tv, færre tilskuere kommer på kampene og færre supportere kjøper klubbens effekter.

2.2 Tidligere forskning

Jeg finner ingen tidligere forskning som tar for seg hvordan den sportslige ledelsen i toppfotballklubb ønsker å fremstå i den offensive delen av spillet, samt hvorfor de ønsker dette. Det er derimot gjort studier på hva som er effektive spillestiler i form av når det scores mål og produseres sjanser. Dette kan jeg bruke til å belyse hva som ifølge teorien er mest hensiktsmessig valg av spilltaktikk med tanke på å skaffe laget gode resultater, for så å se dette opp i mot hva omgivelsene ser på som ”underholdende” fotball.

I forhold til hvor viktig spillestil er som omdømmebyggende faktor, er det blant annet gjort studier på hva som påvirker sportsklubbers omdømme i forhold til hva publikum og supportere forventer av offensivt spill. Videre er det foretatt studier på hva det er publikum og supportere av lag ser på som viktig i forhold til hva laget presterer i det offensive spillet. Det er også foretatt studier på hva som kjennetegner suksessfulle virksomheter med velrenommerte omdømmer.

2.2.1 Spillestil

Effektiv spillestil versus underholdende spillestil er noe som har vært debattert, og vil bli diskutert i fremtiden. Det er ingen definisjon på hva ”underholdende fotball” er, og dermed velger jeg å presentere studier som skisserer hvilken spillestil som er effektiv i form av å score mål.

For å si noe om hvilken spillestil som er effektiv, velger jeg å presentere statistikk og resultater fra Olsen et al. (1994), Faag (2000), Garganta, Maia og Basto (1997), Tenga (2010) og Tenga et al. (2010). Studiene viser mål, fordelt på type angrep, samt statistikk som beskriver mål etter antall pasninger. Dette kan være med på å synliggjøre om en ”indirekte” spillestil, eller en mer ”direkte spillestil” er mest effektiv.

Tenga (2010) hevder at spørsmålet vedrørende hvilken taktikk som er mest effektiv sett opp i mot å score mål, ”indirekte spill” eller ”direkte spill”, er et tema som har vært diskutert i lang tid i fotballmiljøet. Litteraturen viser ifølge Tenga (2010) at det finnes studier som støtter opp om at både ”indirekte spill” og ”direkte spill” kan være

det mest hensiktsmessige valget av taktikk. Studiene til Hughes, Robertson og Nicholson, 1988; Hughes & Churchill, 2004; Hughes & Franks, 2005; Hughes & Snook, 2006 (sett i Tenga 2010) støtter alle opp om bruk av indirekte spill som den mest effektive taktikken i forhold til å skape scoringer.

Hughes (1990), Olsen et al. (1994), Olsen & Larsen (1997) og Reep & Benjamin 1968, (sett i Tenga 2010) viste til funn som støttet opp om at bruk av direkte spill var den mest effektive taktikken. Tenga (2010) påpeker at alle de overnevnte studiene med unntak av Olsen & Larsen (1997) bruker pasningsfrekvensen til å avgjøre om det var et angrep som resultat av ”direkte spill” eller ”indirekte spill”. Dette er også viktig å ta med seg i presentasjonen av studiene til Faag (2000), Garganta, Maia og Basto (1997). Tenga (2010) hevder videre at det kan medføre feilkilder ved at antall pasninger i forkant av scoring kan ekskludere viktige faktorer.

I stedet for å telle antall pasninger i forkant av scoring bør prinsippene *gjennombrudd*, *bevegelse*, *dybde* og *bredde* sees opp i mot valget av taktikk, for å kunne si noe om hva som er mest effektivt (Tenga, 2010). Sett opp i mot spilleprinsippmodellen (figur 1) hevder Tenga (2010) at ”direkte spill” sammenlignet med ”indirekte spill” er mer fokusert på å søke å oppnå *gjennombrudd* tidlig. ”Direkte spill” oppfordrer til flere *bevegelser* fra spillere med maksimal fart fremover i banen. Konsekvensen er at det er større risiko forbundet ved å miste ballen på vei fram, fordi mange spillere er i ferd med å foreta offensive bevegelser (ibid).

Sett opp i mot prinsippet *dybde* vil forskjellen mellom ”direkte spill” og ”indirekte spill” ifølge Tenga (2010) ofte vises ved at lag som er direkte i spillestilen vil søke å slå lange pasninger i rommet bak forsvarsspillerne til forsvarende lag. Lag som benytter en ”indirekte” spillestil vil ifølge Tenga (2010) ønske å bygge opp angrep ved å bearbeide motstander ved å spille korte pasninger. Det siste prinsippet, *bredde*, vil i større grad fokuseres på i lag som benytter en ”indirekte” spillestil (ibid). Ved å benytte en ”direkte” spillestil ønsker man å utnytte ubalansen i motstander laget, ved å prioritere å skape bredde i spillet vil gjennombruddet kunne forsinkes (ibid).

Olsen et al. (1994) mener at statistikk viser at fordelingen av hvilke type angrep som resulterte i mål under VM i 1986 var forholdsvis jevn. 35,6 prosent av målene kom etter kontringer, 30,3 prosent av målene kom etter dødball og 34,1 prosent av scoringene kom som resultat av lengre angrep. Til VM i 1990 hadde dette endret seg, det ble da scoret ca 10 prosent mer etter kontringer, sammenlignet med etter lengre angrep (ibid). Studier fra EM i 1992 viser enda tydeligere forskjell mellom scoringer som kom som resultat av kontringer sammenlignet med lengre angrep (ibid). 43,9 prosent av scoringene i EM 1992 kom etter kontringer, mens 18,8 prosent av scoringene kom etter lengre angrep (ibid).

Studien til Faag (2000) viser at tendensen fra 1986 til 1992 fortsatt er gjeldende, og er enda tydeligere i form av hvilke angrepstype som resulterer i scoring. Faag (2000) fant ut at 56,7 prosent av scoringene i VM 1998 kom etter kontrings angrep. Bare 15,1 prosent av scoringene kom etter at laget hadde spilt lengre angrep.

Funn i studien til Tenga, Holme og Bahr (2010) fra Norsk eliteserie viser at det scores flere mål ved bruk av en ”direkte” spillestil i angrep (52 %) enn ved bruk av en ”indirekte” spillestil (48 %), når motstanderlaget er i ubalanse.

For å kunne si noe om hvordan antall pasninger påvirker antall scorede mål, og dermed effektiviteten til laget presenterer jeg tallene til Olsen et al. (1994). Studiene fra VM 1982, VM 1986 og VM 1990 viser at ca 2/3 av scoringene som ble laget i de aktuelle mesterskapene, kom etter 0-3 trekk. Det var små variasjoner for denne fordelingen fra VM 1982, VM 1986 og til 1990. 67,9 prosent av målene i VM 1982 kom etter 0-3 pasninger, i VM 1986 ble det scoret 66,6 prosent etter 0-3 trekk og i VM 1990 ble det scoret 68,7 prosent etter 0-3 pasninger (Olsen et al., 1994). Det betyr at i VM 1982 kom 32,1 prosent av målene som resultat av 4 pasninger eller mer, for VM 1986 var dette tallet 33,4 og i VM 1990 ble 31 prosent av målene scoret etter 4 pasninger eller mer (ibid).

Studien til Faag (2000) presenterer samme type pasningsstatistikk fra VM i 1998. Funnene til Faag (2000) er tilnærmet lik de funnene jeg presenterer fra Olsen et al. (1994). I VM 1998 kom 65,1 prosent av scoringene etter 0-3 pasninger, og 35,9

prosent av scoringene etter 4 pasninger eller mer. Dette viser at det i fra VM sluttspill i 1982 til VM sluttspillet i 1998 er liten variasjon i hvor mange pasninger det blir spilt i forkant av scoringen. Dette vil etter all sannsynlighet også gjelde for klubb fotballen. Tallene er tydelige, og viser at ca 2/3 av målene blir scoret etter 0-3 pasninger. Studien til Garganta et al. (1997) tar blant annet for seg antall pasninger i forkant av scoring for fem toppklubber i Europa. I funnene til Garganta et al. (1997) kommer det klart frem at flest scoringer kommer som resultat av 1-3 til pasninger i forkant av avslutningen. Spesielt Bayern München, Milan og Paris St Germain (PSG) scorer en stor prosentandel av målene sine etter 1-3 trekk. Dette er klubber som i perioden da resultatene ble innhentet hadde stor suksess. Bayern München ble seriemester i 1997, Milan vant serien i 1996 og 1998 og PSG vant Cupvinnercupen i 1997.

Tabell 1- Analyse av antall pasninger i forkant av scoring for 5 toppklubber i Europa i 1997

Klubb	1-3 trekk	4 – 6
Porto	67,9 %	7,1 %
Barcelona	61,0 %	29,3 %
Bayern München	92,3 %	7,7 %
Milan	75,0 %	8,3 %
Paris Saint Germain (PSG)	80 %	20 %

Garganta et al. (1997)

Olsen et al. (1994) hevder at undersøkelser der norske og britiske lag har vært inkludert, viser at kontringer og dødballangrep har vært mer effektive og oftere benyttet sett opp i mot antall scoringer, sammenlignet med lengre angrep. Dette kan blant annet skyldes at lengre angrep krever bedre individuelle ferdigheter i nærrom, og at kvaliteten på norske baner i store deler av sesongen er dårlig (ibid).

Sett opp i mot spillestil versus prestasjon i fotball, hevder Tenga (2010) at dette bare er én av flere faktorer som har innvirkning på resultatet. Lengden på pasninger, fra hvor bevegelsene starter og aggressivitet i motstanders lag for å gjenvinne ball er ifølge Tenga også faktorer som påvirker prestasjonen til et lag (ibid).

Funn i studiene til Tenga (2010) gjør at man kan antyde at ved bruk av direkte spill er det en større sannsynlighet for å skape scoringsmuligheter sammenlignet med bruk av indirekte spill, når motstander er i ubalanse. Funnene viser ikke det samme når motstanderlaget er i balanse. Videre hevder Tenga (2010) at ved å benytte en direkte spillestil sammenlignet ved å benytte en indirekte stil er det større sannsynlighet for å score mål når motstander er i ubalanse. Dersom motstander er i balanse viser ikke funnene noen forskjell. Dersom laget spilte på hjemmebane er det en større sannsynlighet for å score mål mot en motstander i ubalanse ved å benytte en direkte spillestil kontra en indirekte spillestil (ibid). Ved spill på bortebane var ikke denne forskjellen tilstedeværende (ibid).

2.2.2 Omdømme

Tidligere forskning, som begrunner hvorfor lag ønsker å fremstå på en bestemt måte i den offensive delen av spillet har vært vanskelig å finne. Jeg vil nå presentere deler av studiene til Rømming (2009), Hjelset (2006) og Smolen og Pawlak (2006), som er studier som tar for seg begrepet omdømme sett opp i mot sportsinstitusjoner.

Det er liten tvil om at toppfotballklubber i Norge er opptatt av omdømme, og hvordan skape et best mulig sådan. Rømming (2009) skriver at Vålerenga Fotball i stor grad arbeider med å skape gode følelser hos sine interessenter for å bedre omdømmet sitt. Ser man på publikum som interessenter, vil man fort innse at det å skape et produkt (laget på banen) som er underholdende blir viktig. Hvordan laget fremstår i den offensive delen av spillet vil derfor ha innvirkning på hvordan omdømmet til klubben blir oppfattet utad. Omdømme kan derfor knyttes til spillestil, og i denne sammenheng hva som i henhold til resultatene i kap. 2.2.1. sees på som effektive spillestiler. På den måte vil det være mulig å se effektive, resultatorienterte spillestiler opp i mot ønsket om å underholde og skape et positivt omdømme for klubben.

Hjelset (2006) hevder at det ikke er ønske om målrik, offensiv eller underholdende fotball som gjør fotballen attraktiv for supportere, men tilknytningen til bestemte lag. Ut fra et slikt synspunkt vurderes ulike spillestiler med hensyn til hvilke resultater de gir (ibid). Andre tilskuere vil stille relativt klare krav til hvordan man skal vinne fotballkamper (ibid). Hovedinntrykket er at det hverken er enighet om *hva* som er

attraktiv fotball, eller om det er et begrep som i seg selv gir mening. Hjelset (2006) mener derimot at mye tyder på at spillestil har en del å si for hvordan *nøytrale* tilskuere vurderer sine sympatier til ulike lag.

Hjelset (2006) studien viser at offensiv fotball verdsettes uavhengig av resultater, selv om det er uenighet om hva som er offensiv fotball. Videre hevder Hjelset (2006) at blant de mer resultatorienterte informantene var det noe mindre vilje til å argumentere utførlig utover å fastslå at fotball hverken var underholdning eller sirkus, men resultatorientert.

Smolen og Pawlak (2006) hevder at ut i fra sine funn blir omdømmet til en sports organisasjon blir bestemt ved at en type oppfatning av organisasjonen blir delt av organisasjonens kunder, ansatte og gjennom organisasjonens metoder, hensikter og aktivitet. En klubbs omdømme er eksternt og vil relateres til aktiviteten til organisasjonen (ibid). Dette kan sees i sammenheng med hvordan en spillestil kan være med på å påvirke en klubbs omdømme, og videre at klubber bør ha en klar spillefilosofi, slik at det kan skapes et tydelig og synlig produkt.

3 Metode

Målet med oppgaven min er å gå i dybden på hvordan en toppklubb i norsk fotball ønsker å fremstå i den offensive delen av spillet, samt å få innsyn i hvorfor de ønsker dette. Dette har vært utgangspunktet mitt for valg av metode.

3.1 Bakgrunn for valg av metode

I følge Hellevik (2002) skal metodelæren gir råd om hvordan forskeren kan samle inn, behandle og analysere data. Man kan definere metode på følgende måte:

”En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme fram til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder (Vilhelm Auberts, sitert i Hellevik 2002, s 12).

Man skiller i forskning mellom kvalitative og kvantitative tilnæringer til studien. Thomas, Nelson og Silvermann (2005) forklarer forskjellen mellom kvalitativ og kvantitativ forskning med at kvantitativ forskning fokuserer på analyser, mens man gjennom den kvalitative forskningen ønsker å øke forståelsen og meningen på deltagere i en spesifikk situasjon og hvordan ulike komponenter påvirker deres handlinger og handlingsmønster.

På bakgrunn av Hellevik (2002) og Thomas et al. (2005) beskrivelse av kvalitative og kvantitative forskningsmetoder og med hensyn til oppgavens problemstillinger, valgte jeg å benytte en kvalitativ metode. Jeg ønsket å gå i dybden på et tema, og å få en god forståelse av et spesifikt fenomen.

Jeg ville studere hvordan en toppklubb i norsk fotball ønsker å fremstå i den offensive delen av spillet. Med å velge en kvalitativ tilnærming håpet jeg å skaffe meg god innsikt og forståelse om klubben jeg valgte til prosjektet, slik at jeg kunne svare på problemstillingen min.

Innefor kvalitativ forskning finnes det ifølge Thomas et al. (2005) ulike metoder og studiedesign. Hva man velger er avhengig av hva man ønsker å undersøke (ibid).

Med bakgrunn i problemområdet i denne oppgaven har jeg valgt kvalitative intervjuer som metode datainnsamlingsmetode.

For å beskrive prosessen ved å samle inn data til dette studiet, vil jeg gå inn på metoden jeg benyttet under prosjektet, for deretter å beskrive selve prosessen ved datainnsamlingen til oppgaven.

3.1.1 Kvalitativt intervju

Ved å bruke et kvalitativt forskningsintervju som metode ønsker man å gå i dybden og undersøke mange egenskaper hos et objekt. Det bygger mye på den hverdagslige samtalen, men har en grad av struktur og hensikt (Kvale 1997).

Kvale (1997, s 21) definerer kvalitativt forskningsintervju på følgende måte:

”Det kvalitative forskningsintervjuet er et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomen... Et intervju er en konversasjon som har en viss struktur og hensikt”

Mason (1996) skriver i forbindelse med det kvalitative forskningsintervjuet at det er mer presist og å snakke om å konstruere data, enn å innsamle data. Mason (1996) forklarer dette med at er vanskelig å forestille seg at forskeren kan være fullstendig nøytral i sin innhenting av informasjon om den sosiale verden. Forskerens egne meninger og holdninger vil være med å forme de data som innhentes (ibid).

Ut ifra hvordan Kvale (1997) og Masons (1996) beskriver det kvalitative forskningsintervjuet, handler det for forskeren om å tolke og oppfatte ulike typer informasjon han får fra intervjuobjektet. Dette gjelder kroppsspråket til objektet, så vel som den muntlige informasjonen. Gjennom dette ønsker forskeren å øke sin forståelse av fenomenet. Evnen forskeren har til å fortolke resultatene blir dermed avgjørende for hvilke resultater forskeren oppnår med det kvalitative forskningsintervjuet. Ingen forsker går inn i en intervjusetting med ”blanke ark” – Erfaringer og teorier han har tilegnet seg vil påvirke han.

Hermeneutikk, eller fortolkningskunst, er et annet ord som beskriver ønsket om å øke forståelsen av et fenomen. Føllesdal og Walløe (2000, s.89) definerer hermeneutikk på følgende måter: *”studier av hva forståelse er og hvordan vi bør gå frem for å oppnå forståelse”*.

Intervjuobjektet vil sannsynligvis også ha en oppfatning av forskeren. Dette kan påvirke svarene han gir i intervjuet. I denne sammenheng hevder Dowling (2007) at all data er kontekstavhengig og derfor må den sees i sammenheng med konteksten der det ble konstruert.

I Holme og Solvang (1996) nevnes fordelen med at forskeren får delta aktivt og reflektert i forskningsprosessen. Forskeren kan med sin tilstedeværelse styre samtalen i den retning han ønsker. Opptreden til forskeren i intervjusettingen er med andre ord svært viktig, dette gjelder med muntlige innspill så vel som kroppsspråket han formidler. Balansegangen mellom å gripe inn i svarene til objektet og å la han snakke ut er vanskelig, men en kunst som er viktig å beherske. Mestrer ikke forskeren dette, vil intervjuet fort bli oppstykket, svarene korte og ufullstendige og datainnsamlingen ikke optimal.

”Målet med intervjuet er å forstå meningen til det som studeres, forstå den spesifikke konteksten til informantene, identifisere uforutsigbare fenomener og påvirkninger, forstå prosessen til begivenheter og handlinger og å utvikle teorier” (Dowling 2007).

Klarer ikke forskeren å skape et godt klima i intervjusituasjonen blir det vanskelig å oppnå disse målene

For å oppnå målene som er nevnt over er det avgjørende at forskeren klarer å få til en samtale og, ikke et ”avhør”. Dette må skje med en naturlig progresjon, med det mener jeg at intervjueren gradvis må grave dypere slik at han får frem den informasjonen han søker. Et nøkkelord i denne sammenhengen er *tillit*. Klarer forskeren å skape tillit mellom seg selv og intervjuobjektet, er sannsynligheten større for at datainnsamlingen blir god.

Selv om ønsket om å skape tillit til informanten er sterkt, er det viktig at forskeren klarer å finne balansen mellom det å identifisere seg med intervjuobjektet, og det å ”overidentifisere” seg. Det vil si at forskeren for eksempel forteller om egne opplevelser av temaet (Dowling 2007).

I litteraturen brukes forskjellige benevninger på ulike former for et kvalitativt forskningsintervju. Patton (1990) skriver at vi kan tenke oss et kontinuum fra strukturerte til ustrukturerte intervjuer. Mason (1996) velger å dele inn det kvalitative intervjuet i strukturert-, semistrukturert- og ustrukturert intervju.

Ved et strukturert intervju har man spørsmålene klare på forhånd, med klare ”kjøreregler” for hvordan de skal gjennomføres. Spørsmålene blir stilt på en slik måte at det ikke er rom for lange utredninger fra intervjuobjektet. Et strukturert intervju kan nærmest kallest et muntlig spørreskjema. Fordelen med dette er at det er tidsbesparende, og alle intervjuobjekter får sjanse til å svare på samme spørsmål. Ulempene ved å benytte et strukturert intervju vil være at svarene kan bli overfladiske, og forskeren kommer gjerne ikke til kjernen av det han ønsker å finne ut.

Et semistrukturert intervju kan kalles et kompromiss mellom det strukturerte og det ustrukturerte intervjuet. Det vil si at intervjueren har fastsatt enkelte områder han vil berøre, mens andre spørsmål er mer åpne slik at intervjuobjektet fritt kan fortelle.

Det ustrukturerte intervjuet blir gjennomført ved at forskeren omtrent kun har fastsatt temaet, eventuelt temaene han vil snakke om. Intervjuobjektet (i.o) gir den informasjonen han har om området, og forskeren lar han nær sagt fritt fortelle.

Valg av struktur i intervjuet bør sees opp i mot hva som er best egnet til problemstilling og tema(ene) som skal undersøkes. Forskeren må selv ta valget om hvilken type intervju som passer best til undersøkelsen. Jeg personlig tror også erfaring vil spille en rolle i valget av type intervju. Kvale (1996) skriver blant annet at for å bli en god intervjuer må man gjennomføre intervjuer. For meg som masterstudent, og dermed uerfaren med forskningsarbeid, tror jeg det kan være lurt

med en viss grad av struktur på intervjuet, mens en forsker med større erfaring på området kanskje vil velge mindre struktur for å tilegne seg større grad av informasjon.

Mason (1996) skriver at det kreves mye av den kvalitative intervjuer for å holde flyt i intervjuet. Forskeren må gjøre nøyaktige forberedelser, ha en plan for hvordan intervjuet skal gjennomføres (eks. rekkefølge på spørsmål/temaer) og være bevisst og klar på hva han ønsker å finne ut. Samtidig er det viktig at han beholder spontaniteten slik at han er klar til å ta avgjørelser og stille spørsmål underveis i samtalen. Intervjueren må hele tiden forholde seg til hva intervjuobjektet forteller, og respondere på en best mulig måte. Ved mindre strukturerte intervjuer gjøres dette uten manuskript, og egenskapen intervjueren har til å tolke og respondere på informanten blir viktig. Kvale (1996 s147) sier dette på følgende måte:

"A good interviewer is an expert in the topic of the interview as well as in human interaction"

3.2 Utvalg

I de fleste kvalitative studier blir ikke randomisert utvalg benyttet, fordi formålet med en studien er å velge de objekter man kan lære mest mulig av (Thomas et al., 2003). Thagaard (2003) omtaler denne metoden for strategisk utvalg. Goetz og LeCompte (1984) sitert i Thomas et al. (2005) beskriver denne utvelgelsen som *"criterion based sampling"*. Jeg benyttet meg av strategisk utvalgsmetode både når jeg skulle foreta utvalg på klubb og informanter ansatt i den valgte klubben.

Da jeg skulle foreta studien min på en toppklubb i Norge, måtte jeg finne en klubb i Adeccoligaen eller Tippeligaen som var interessert i å delta i prosjektet. Jeg gjorde i tillegg kategorien for aktuelle klubber mindre enn hva Norsk Toppfotballs definisjon innlemmet. Dette gjorde jeg ved å innsnevre utvalget til å gjelde klubber som var plassert blant topp-5 i Adeccoligaen august 2009 pluss alle Tippeligaklubber i 2009. Dette betød at det var en mulighet for at Adeccoligalaget spilte i Tippeligaen 2010. Et annet kriterium jeg satte for utvalget var at klubben måtte være svært synlig i sin region. Det første steget i utvelgelsesprosessen var å finne aktuelle klubber innen denne kategorien. Videre sendte jeg ut forespørsler til representanten(e) i klubben. I

mitt tilfelle var denne representanten sportslig leder. I forespørselen presenterte jeg prosjektet og spurte om deres samtykke til deltakelse i prosjektet. Da jeg hadde fått samtykke fra en av de aktuelle klubbene innenfor den innsnevrede toppfotballkategorien, var neste steg å foreta et utvalg på hvem av aktørene i klubben som skulle delta i prosjektet.

Etter samtale med veileder kom jeg frem til at jeg skulle intervju tre personer i den aktuelle toppklubben. De tre objektene var ”sportslig leder (leder)”, ”hovedtrener (trener)” og ”assistenttrener (assistent)”. Jeg valgte å gjennomføre semistrukturerte intervjuer under alle tre intervjuer, for å få objektene til fritt å fortelle mest mulig om problemområdet, samtidig som jeg hadde en grad av styring med hva objektene omtalte.

Bakgrunnen for å velge leder til intervjuene, er fordi han er bindeleddet mellom administrasjonen og det sportslige apparatet i klubben (jf Morisbak 1998). Det var interessant for meg å se hvordan han ønsket at laget skulle fremstå i den offensive delen av spillet, samt å få begrunnelse på hvorfor han ønsket nettopp dette. Målet mitt var å se på hvordan et lag ønsker å fremstå i den offensive delen av spillet, og hva som avgjør valget av dette. Det var essensielt å få innblikk i hvilke tanker og oppfatninger rundt hvordan laget bør fremstå i angrepsspillet personen med hovedansvaret for lagets prestasjoner innehar. I så måte ble det viktig for meg å få intervjuet hovedtrener i den aktuelle klubben, og han ble dermed et naturlig valg som intervjuobjekt. Et trenerapparat består alltid av flere personer. For å få innsyn i hvilke tanker det sportslige apparatet hadde om hvordan laget skulle løse den offensive delen av spillet, samt hvilke faktorer som påvirker dette, måtte jeg intervju flere enn bare hovedtrener. Jeg valgte da å intervju assistenttrener som intervjuobjekt nr 3.

3.3 Gjennomføring

Datainnsamlingen i denne studien ble foretatt ved hjelp av kvalitative intervjuer. Det ble gjennomført tre kvalitative intervjuer med de utvalgte objektene tilhørende i klubben. Jeg vil nå beskrive gjennomføringen av datainnsamlingen.

3.3.1 Gjennomføring – kvalitativt intervju

Som flerårig trener i Skeid Fotball og Oslo Fotballkrets var utgangspunktet mitt for denne oppgaven at problemområdet interesserte meg, og at jeg hadde spørsmål som trengte videre undersøkelser for å besvares. Etter å ha gått gjennom ytterligere litteratur innenfor temaet, laget jeg en skisse for hvilke temaer jeg måtte berøre under intervjuene. Dette var utspringet til intervjuguidene. Da jeg var ferdig med denne prosessen, foretok jeg våren 2009 en pilotstudie på Skeid Fotball. Der intervjuet jeg a-lagets hovedtrener og assistenttrener. Etter denne pilotstudien gjorde jeg enkelte endringer i intervjuguidene. De to endelige intervjuguidene til sportslig leder (vedlegg 3) og til trenere (vedlegg 4) var klar sommeren 2009. Jeg delte grovt sett temaene i intervjuguidene inn i fire kategorier; 1) treners bakgrunn og spillefilosofi, 2) rolle på treningsfeltet, 3) forhold til styret og administrasjon og 4) holdninger. Målet og ønsket mitt var at intervjuobjektene i størst mulig grad skulle omtale de ulike momentene, uten at jeg spesifikt måtte spørre om det.

Samtidig som jeg arbeidet med å utforme intervjuguiden, sendte jeg henvendelser til aktuelle klubber. I august 2009 fikk jeg aksept av en klubb, som tilfredstilte kriteriene mine, til å innhente data. Intervjuguidene var da klare til å bli tatt i bruk. Jeg informerte klubben og de aktuelle intervjuobjektene om prosjektet og hensikten med studien. Videre la jeg frem samtykkeerklæring for kandidatene og informerte om at deltagelsen i studien var frivillig, og at de kunne trekke seg fra studien til enhver tid. Jeg forklarte også at dataene skulle anonymiseres og bli behandlet konfidensielt. Alle de aktuelle intervjuobjektene takket ja til å delta i studien.

I forkant av intervjuene hadde jeg forberedt meg godt, og hadde opparbeidet meg god kunnskap om problemområdet, klubben og de tre objektene jeg skulle intervjuer. Jeg satte meg også inn i hvordan den digitale båndopptakeren fungerte, slik at resultatene ville bli ivarettatt på en hensiktsmessig måte.

Jeg gjennomførte alle tre intervjuene på en dag i september 2009. Intervjuene ble foretatt på intervjuobjektene sin arbeidsplass, og jeg mener ikke det bar preg av å være en kunstig ”setting”. Kandidatene bestemte selv når intervjuet skulle

gjennomføres, slik at de ikke hadde noe tidspress. Intervjuene ble gjennomført i løpet av 45 min til 70 min.

Jeg gjennomførte semi-strukturerte intervjuer, der jeg ønsket at objektene selv skulle omtale de temaene jeg ville belyse. Objektene fikk anledning til å komme med oppfatninger og tanker rundt de ulike temaene, uten at jeg måtte ”dra” svarene ut av dem. Intervjuguiden var et nyttig verktøy for meg når jeg prøvde å holde fokus og styring på at intervjuobjektene ikke ”gled” bort fra temaet. Det er ingen tvil om at øving gjør at man behersker intervjukunsten bedre. Sammenligner man intervju nr 3 med nr 1, er nok styringen av intervjusituasjonen bedre i intervju 3 kontra styringen i nr 1. Dette understreker det som Kvale (1997) skrev, at erfaring er viktig.

Samme dag som intervjuene ble gjennomført startet prosessen med å transkribere intervjuene. Dette arbeidet tok to dager. Det vil si at to dager etter siste intervju var gjennomført, var dataene overført til skriftlig format. Kvale (1997) skriver at det under transkriberingen er viktig å overføre muntlig form til en skriftlig, så meningen blir den samme som den intervjuede vil ha frem.

3.3.2 Analysering

Etter at intervjuene var transkribert, analyserte jeg dataene. Halvorsen (2003) skriver at analyse av kvalitative data er en tidkrevende og omstendelig prosess. Dette fikk jeg erfare under analysearbeidet mitt, og det gikk med timer på å finne en hensiktsmessig måte å foreta analysen på.

Halvorsen (2003) hevder at det finnes to hovedformer for tekstanalyse, disse to er *helhetsanalyse* og *delanalyse*. Delanalyser kan eksemplifiseres ved at forskeren deler opp en intervjutekst i ulike utsagn som kan kategoriseres eller telles opp, slik at antall bestemte meninger eller utsagn blir tydeliggjort (ibid). Gjennom å benytte helhetsanalyse hevder Halvorsen (2003) at forskeren ved gjennomlesning av intervjuene forsøker å danne seg et allment inntrykk, for deretter å velge ut situasjoner eller sitater som illustrerer hovedinntrykkene.

Jeg valgte å se til Kvale (1997) når jeg skulle analysere dataene mine. Kvale (1997) skriver at intervju materialet struktureres i forkant av analysen. Jeg hadde på forhånd fire temaer jeg ønsket å belyse under intervjusituasjonen. ”spillfilosofi”, ”tilnærming til treningsfeltet”, ”samarbeid administrasjon – sportslig ledelse” og ”klubbens omdømme”. Etter datainnsamlingen kategoriserte jeg dataene fra intervjuene slik at sitatene ble satt i riktig kategori med tanke på temaet de omhandlet. Kvale (1997) omtaler fem metoder for meningsanalyse:

1. *Meningskonsentrering*: Meninger som intervjuobjektene har uttrykt formuleres mer konsist.
2. *Meningskategorisering*: Intervjuene kodes i kategorier. Lange uttalelser reduseres til enkle kategorier, som for eksempel ”+” eller ”-”, som angir forekomst eller ikke forekomst av et fenomen, eller et tall på en skala, eksempelvis fra 1 til 5, som angir fenomenets styrke. Kategoriene kan utvikles i forkant, eller vokse frem under analysens gang.
3. *Narrativ strukturering*: Teksten organiseres i forhold til tid og sosialt henblikk for å få frem meningen.
4. *Meningsstolkning*: Går utover struktureringen av tekstens umiddelbare betydninger. Her er målet å oppnå en dypere og mer eller mindre spekulativ tolkning av teksten.
5. *Meningsgenerering gjennom ad hoc-metoder*: Dette er en elektronisk metode. En rekke hverdagsfornuftige og sofistikerte eller kvantitative metoder kan benyttes for å skape mening med resultatene.

På bakgrunn av de semistrukturerte intervjuguidene jeg utviklet, hadde jeg klare temaer som jeg ville belyse under intervjuet. Analyser gjort under og ikke minst etter intervjuene gjorde at jeg kunne kategorisere temaene i kategoriene; omdømme og spillestil. Dette gjorde jeg for å kunne svare på problemstillingene mine. Dataene fra intervjuobjektene ble så videre plassert inn i følgende kategorier: *Ønsket spillestil i angrep, hva påvirker informantenes valg av spillestil? Administrasjonen påvirkning på valg av spillestil og spillestil som omdømmebyggende faktor*. Det vokste her frem, som Kvale (1997) skriver, kategorier underveis i prosessen. I tillegg til kategoriseringen benyttet jeg meg også av meningskonsentrering og meningsstolkning. Der informantene brukte andre ord enn det litteraturen benytter ble meningsstolkningen

viktig, slik at resultatene kunne sees opp i mot det litteraturen beskriver. I tilfeller der intervjuobjektene ble ivrige og omtalte emnene i bredt omfang, forsøkte jeg å få frem hovedbudskapet i objektenes informasjon. Jeg benyttet meg da av meningskonsentrering.

3.4 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

I kvalitativ forskning er det ifølge Thagaard (2003) vanlig å snakke om troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet når man skal vurdere forskningens kvalitet. Jeg vil nå ta for meg disse tre begrepene knyttet til min datainnsamling.

3.4.1 Troverdighet

Thagaard (2003) skriver at troverdigheten er knyttet til at forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. Forskerens troverdighet gjenspeiles ifølge Thagaard (2003) gjennom argumentasjonen for troverdighet, i tilknytning til kvaliteten på forskningen og dermed verdien av resultatene.

Under intervjuene benyttet jeg digital båndopptaker. Ved å benytte dette verktøyet fikk jeg resultater som i svært liten grad er preget av forskerens (mine) egne meninger. Ved å for eksempel kun ta notater under intervjuet ville forskerens synspunkter om temaene lettere kunne prege resultatene. Under intervjusituasjonen var jeg opptatt av å skape en kontekst der intervjuobjektene kunne føle seg komfortable. Gjennom dette ville jeg at objektene skulle være så åpne og ærlige som mulig. Jeg var her bevisst på min rolle som forsker, med det mener jeg at båndene mellom intervjuobjektene og meg som forsker ikke måtte bli for tette. Samtidig var jeg opptatt av å skape et gjensidig tillitsforhold, slik at objektene utvekslet mest mulig relevant informasjon. Dette mener jeg at jeg klarte på en god måte.

Intervjuobjektene ble intervjuet i sine vante omgivelser og de fikk selv bestemme når intervjuet skulle gjennomføres. Dette førte til at intervjuet ikke ble preget av stressende faktorer. Intervjuguiden min var utviklet med tanke på å gjennomføre semistrukturerte intervjuer. Jeg ville med dette at objektene selv skulle komme med mest mulig relevant informasjon om temaene. Jeg ønsket ikke ”å dra” svarene ut av dem. Dette gikk etter min mening bra, og jeg synes selv at jeg i svært liten grad påvirket objektene til å gi ønskede svar i form av styrte og lukkede spørsmål. Etter

gjennomføringen av intervjuene, mener jeg selv at jeg fikk innhentet informasjon fra riktige informanter sett opp i mot temaet for oppgaven min. Informasjonsutvekslingen var i stor grad relevant i forhold til problemområdet som jeg ville belyse gjennom studien.

3.4.2 Bekreftbarhet

Thagaard (2003) hevder bekræftbarhet er knyttet til tolkningen av resultatene. Bekreftbarhet innebærer at forskeren forholder seg kritisk til egne tolkninger samt at prosjektets resultater kan bekreftes av annen forskning (ibid). Et viktig moment for å kunne vurdere egne tolkninger for forskeren er å kritisk gjennomgå analyseprosessen (ibid).

Ved å ha klare temaer i forkant av intervjuene, og tydelige kategorier under analyseprosessen for de gjennomførte intervjuene, mener jeg at resultatene mine i svært liten grad har blitt preget av forskeren sitt syn. Jeg har brukt sitater ifra objektene for å presentere funnene. Dermed er det informasjon direkte fra kilden som blir presentert i tilknytning til de ulike kategoriene.

3.4.3 Overførbarhet

Utvikling av forståelse av fenomenet som studeres er ifølge Thagaard (2003) et særlig viktig trekk for kvalitativ forskning. I kvalitative studier gir fortolkningen grunnlag for overførbarhet (ibid). Jeg håper ved denne studien å presentere resultater og argumentasjon, som bidrar til en mer generell teoretisk forståelse som kan nyttes i videre sammenhenger.

3.5 Etiske betraktninger

Thagaard (2003) nevner følgende momenter knyttet til de etiske problemstillingene ved å samle inn data i forskningsøyemed:

- 1: Den enkelte skal informeres
- 2: Fritt samtykke skal innhentes
- 3: Rett til å trekke seg fra seg fra prosjektet
- 4: Diskresjonshensynet skal ivaretas

Jeg informerte aktuelle deltagere til forskningsprosjektet mitt via e-post korrespondanse, og muntlig i forkant av intervjuet. Videre sendte jeg ut informasjon

til den aktuelle klubben, der den ble informert om hva jeg skulle undersøke, og hvordan jeg skulle benytte meg av dataene. Jeg informerte objektene, og hentet inn samtykke fra dem. Klubben og objektene ble videre informert om at de kunne trekke seg fra prosjektet når de måtte ønske det. Dataene lagret jeg konfidensielt, slik at det kun var jeg som hadde tilgang til dem.

3.6 Styrker og svakheter ved metoden

Å velge en klubb med kun tre informanter til en masterstudie kan sees på som en svakhet. Man kan da ikke foreta noen sammenligning med hvilke tanker andre klubber har om de samme temaene som jeg ønsker å belyse. Samtidig kan det smale utvalget sees på som en styrke da man får anledning til å få god innsikt i hvordan den sportslige ledelsen og administrasjonen i den aktuelle klubben tenker og mener om temaet. For å ikke å gjøre oppgaven for omfattende og uangripelig valgte jeg derfor å se på kun én klubb. Resultatene vil kunne gi gode svar på hvilke momenter som påvirker en toppklubb i Norge, med tanke på valg av spillestil.

Intervjuene ble gjennomført i vante omgivelser for intervjuobjektene og de hadde satt av god tid. Dette medførte at intervjusituasjonen ikke ble preget av stress. Fordelen med å innhente data ved intervjuer er at funnene kommer direkte ifra kilden, ved å bruke digital båndopptaker unngikk jeg å "miste" viktig informasjon ved å måtte notere svarene fra intervjuobjektene. Jeg gjennomførte semistrukturerte intervjuer, dette anser jeg for å være med på å styrke datainnsamlingen, da objektene fikk rimelig "frie" tøyler til å omtale temaene jeg ønsket å belyse. Svakheten ved å bruke intervju som metode er at intervjuobjektene kan bli preget av forskerens syn, dette var jeg observant på, og prøvde på det sterkeste å skjule mine personlige oppfatninger om temaene.

Jeg har, som jeg hadde håpet, fått en god innsikt i hvordan en klubb, representert ved tre informanter, tenker og mener om problemområdet i oppgaven. En svakhet med studien er at på grunn av det lille utvalget er den generelle overføringsverdien lav. Men jeg mener at ved å presentere resultatene ved hjelp av sitater, så kommer holdningene og meningene til informantene klart og tydelig frem. Klubbens handlinger og valg blir i så måte godt begrunnet. Valget av kvalitativ metode er jeg fornøyd med.

4 Resultater

I kapittel 4 vil jeg presentere resultatene fra datatinnsamlingen. Resultatene er hentet inn etter gjennomføringen av intervjuene med de tre informantene i klubben.

I og med at klubben er anonymisert, vil jeg i resultatdelen omtale klubben som ”klubben”. Jeg kan på bakgrunn av anonymiseringen av klubben dermed bruke betegnelsen ”sportslig leder (Leder)”, ”hovedtrener (trener)” og ”assistenttrener (assistent)” til å beskrive intervjuobjektene

For å presentere data innhentet etter kvalitative metoder finnes det flere muligheter. Jeg velger å presentere nøkkelsitater fra de tre informantene knyttet opp mot kategoriene presentert i kapittel 3:

- 1) Ønsket spillestil i angrep
- 2) Hva påvirker informantenes valg av spillestil?
- 3) Administrasjonen påvirkning på valg av spillestil
- 4) Spillestil som omdømmebyggende faktor

4.1 Informant 1 – Trener

Trener er relativt ung og uerfaren som trener på toppnivå i Norge. Han har en lang karriere som spiller i de to øverste divisjonene i Norge. Informanten nevner spesielt to tidligere trenere som han har lært mye av gjennom sin lange spillerkarriere. Trener vektlegger læringen gjennom erfaringer i stor grad, sammenlignet med den formelle trenerutdanningen.

4.1.1 Ønsket spillestil i angrep

Trener har et åpent syn på hvordan laget bør fremstå med tanke på spillestil, det kommer til synlighet gjennom følgende sitat:

”(..) Jeg skal ikke være så bombastisk på det. For jeg er helt fersk i dette ”gamet”. Jeg har vel egentlig ikke kommet så langt at jeg har fått evaluert bort enkelte

spillestiler. Det som har skjedd med klubbens spillestil dette året her, er mer det at det har skjedd, det som har skjedd, i løpet av sesongen.”

Trener fortsetter indirekte å fortelle hvordan han ønsker at laget skal fremstå i angrepspillet, sett opp i mot ulike scenarioer som for eksempel spill på hjemme- og bortebane.

”(..)Vi visste at vi var ganske ballbesittende, men vi manglet den store sterke spissen som vi kan ”dunke” opp på, for så å plukke nedfallsfrukten. Når du da får lag her til stadion som legger seg dypt, så var vi veldig redd for at vi ikke skulle klare å knekke den koden der. Men det har gått overraskende bra på hjemmebane, for vi har brukt så mye tid på det i forkant av sesongen. Hatt mye fokus på det, at vi gjerne glemte litt den der på bortebane, at ”faen”; på bortebane så må du gjerne ligge mer i rammen, være litt mer defensiv og flytta bein i ramma, for så å komme på overganger.”

Trener utdyper ønske om at laget skal kunne beherske ulike spillestiler ved følgende sitat:

”I de tre, fire første bortekampene, tok vi lite poeng. Og da fant vi ut at, jo, vi må prøve å ligge mye mer komprimert med laget. Vi må bevege bena våre i rammen, og så kjøre overganger når vi får muligheten. For det visste vi at vi behersket på vinteren. Men vi glemte det litt, for vi brukte litt for mye tid på hvordan vi skulle knekke koden mot de defensive lagene som møtte oss på hjemmebane.”

4.1.2 Hva påvirker informantenes valg av spillestil?

Trener ser til hvilke spillermateriale som er tilgjengelig i laget når han skal forklare hva som påvirker valg av spillestil, og understreker det med følgende sitat:

”du ser for deg når du overtar et lag, at du skal gå inn i den sesongen med den type spillere. (..)

Videre påpeker Trener elementet av å kunne tilpasse seg til den profesjonelle fotballen sett opp i mot valg av spillestil:

(..) vi hadde en spiss vi, ”Per Elias”, som vi mistet, som vi egentlig hadde tenkt å bygge laget rundt. Men han ville ikke være med på dette her, og da var det, hva skal vi gjøre da? Det første vi bestemte oss for var å finne den målscoreren, det var det viktigste for oss. Også puttet vi på en annen rundt han, som kunne gjøre mye av grovarbeidet.”

Informasjonen Trener kommer med i sitatene ovenfor førte til at laget endret spillestil sett opp i mot det som var utgangspunktet før sesongen. Dette tydeliggjøres med følgende sitat:

(..) Og vi har en, vil jeg påstå, gjerne en av de mest ballbesittende spillestilene i ligaen. Og det er jeg litt overrasket over selv, for det var nok ikke det utgangspunktet jeg hadde når jeg kom inn i den nye jobben.”

Videre poengterer Trener viktigheten av å utnytte kvalitetene som er iboende i spillergruppen, når det kommer til valg av spillestil:

”når du ser at du har temmelig ballsikre spillere, du har gode spillere. Så ser jeg ingen hensikt med å så bare slå lang og høyt og bare spille fysisk fotball. Da må du prøve å finne den kombinasjonen som passer best for dine spillere.”

Trener følger opp med å understreke sitatet ovenfor på følgende vis:

”(..) vi har som sagt ballsikre spillere, og vi har utfyllende spillere, som passer godt i sammen. Så det har blitt litt tilfeldig at det har blitt såpass ballbesittende som det har blitt. Og med tanke på at det er de spillertypene vi har.”

Trener forklarer videre hva som har påvirket han, sett opp i mot bakgrunnen for hvordan han ønsker at laget skal fremstå i den offensive delen av spillet:

”Jeg har tatt med meg bakrommet ifra Trener X, det finnes alltid et bakrom, uansett. Den er viktig for meg. Så har vi og ”kastet” på et mellomrom, som gjerne Trener Y var opptatt av. Det blir bare mer og mer viktig, og tre, om ikke i bakrom, så i alle fall gjennom et ledd. Det er sånne kjepphester for meg. Du skal gjøre det enkelt, og ofte så er bakrommet den enkleste måten å komme seg til motstander sitt mål på. Og det nest enkleste, det er å tre via mellomrom.”

Trener mener også at spillerne kan være med på å delta i avgjørelser for hvordan laget skal fremstå i det offensive spillet og tydeliggjør det med følgende sitat:

”Men jeg spiller mye på spillerne, og spør de hva de synes selv. Hva de synes er fornuftige løsninger på enkelte ting. Og som oftest er de som sitter inne med svaret, du må egentlig bare få de til å bevisstgjøre sine valg.”

4.1.3 Administrasjonen påvirkning på valg av spillestil

På spørsmål fra intervjuer om klubbens administrasjon har satt noen føringer for hvordan laget skal fremstå i det offensive spillet svarer trener følgende:

”(..)det er ingen som har kommet og sagt til meg at vi må spille på en eller annen måte. Jeg vet det har ligget et spillestilsdokument ifra tidligere år, som ble utviklet av Trener X og daværende sportssjef. Men det ikke blitt fulgt de siste årene. Jeg tror ikke Trener Y har utviklet noe nytt. Han spilte jo 4-3-3, Jeg spiller 4-4-2. Og jeg har ikke fått noen føringer ifra styret på noen ting sånt. ”

4.1.4 Spillestil som omdømmebyggende faktor

Trener mener følgende om laget sin rolle som omdømmebyggende faktor sett opp i mot fokuset på å levere resultat kontra kravet om å underholde.

”(..) Før så var jeg mer en sånn spillertype som kun fokuserte på resultat, og veien dit ”dreit” jeg i, for det var kun resultatet jeg var opptatt av. Men jeg er litt overrasket over at jeg nå ser at veien til resultatet faktisk er svært avgjørende for hvilket omdømme du får som klubb.”

Videre utdyper trener dette med å forklare at det er lett å bli plassert i ”bås” med tanke på hvilke spillfilosofi et lag representerer.

”(..) du får ofte et stempel på deg, det er et ”dunkelag”, de slår kun langt, ”fysisk lag”, ”dødballag” og dette her. Og det at vi er blitt et lag, som kan variere i alle fall. Da tar jeg ikke for hardt i. Vi kan og være direkte i stilen, men til tider så har vi ganske bra med ballbesittelse i det vi holder på med. Og det har jeg fått tilbakemeldinger på ifra publikum at de liker. De liker måten vi fremstår på

fotballbanen på. Og det er klart, det er positivt for oss, når du i tillegg kan henge på resultater. Så er det kjempepositivt. ”

Trener omtaler også problemstilling rundt det å ha for stort fokus på underholdningen, slik at man kan glemme resultatet:

”(..) det vi ofte prøver å skille mellom her, det er den romantiske tankegangen. Du må ikke bli for romantisk, naiv i spillestilen din. Du må også være effektive oppi det hele. Og den balansegangen er vanskelig, for både meg og spillerne mine. ”

4.2 Informant 2 – Sportslig leder

Sportslig leder (Leder) i klubben har lang erfaring som spiller i Norges to øverste divisjoner, samt spilt i skandinavisk toppserie en periode. Han har tidligere vært ansatt som trener og har høyskole- og trenerutdanning.

4.2.1 Ønsket spillestil i angrep

Leder uttalte følgende om hvilke spillestil han ønsket at laget skulle arbeide for å assosieres med:

”.. Jeg ønsker at laget skal være ballbesittende, ønsker at det skal være kreativt og underholdende, ikke for mye vekt på dødball og faste situasjoner, vil helst komme til sjanser og mål via oppbyggende spill og gode ferdigheter og gode relasjoner”

Leder forklarer videre at spillerne i laget bør ha mulighet til å finne egne løsninger av angrepsspillet gjennom følgende sitat:

”(..) spillerne på laget skal ha en stor frihet, spesielt i det offensive spillet og ønske at spillerne skal jobbe en del med å bygge relasjoner til hverandre, og kjenne sine styrker og svakheter.”

4.2.2 Hva påvirker informantenes valg av spillestil?

Leder forklarer følgende i forhold til faktorer som er med å påvirke hans valg av spillestil:

”Selvfølgelig for en som driver i markedsavdelingen, så ønsker jo han at produktet skal være så godt som mulig.(..) han ønsker at laget fremstår spennende og godt spillemessig. Og ønsker selvfølgelig gode resultater, og jo bedre den totalen der er, dess lettere er det å selge klubben. Så enkelt, og så vanskelig er det egentlig.”

4.2.3 Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil

Leder forklarer følgende på spørsmål om klubben har satt retningslinjer for hvordan laget skal fremstå i angrepsillet ute på banen.

”det har vært nedfelt et spillestilsdokument. Men det har en gått mer og mer bort i fra. Det er vanskelig å være tro imot det, i og med at det ofte er treneren som styrer hvordan han vil spille.”

Leder utdyper dette på følgende måte:

” (...), skal en skal være tro mot et slik spillestilsdokument så begrenser det en del, da må du gå på jakt etter en trener som spiller nettopp den formasjonen. Og det kan

være vanskelig. Sånn at i senere tid så har treneren hatt mer eller mindre frihet i måten å spille fotball på.

Leder forklarer videre med å begrunne hvorfor klubben har valgt å engasjere en sportslig leder og hvordan dette kan sees i sammenheng med valg av spillestil.

” Nå ønsker en jo, i og med at en har ansatt en sportssjef for første gang. Så ønsker en jo at han skal være kontinuitetsbæreren, og den røde tråden i det sportslige arbeidet i tiden fremover. Så er det jo naturlig at trenere gjerne kommer og går litt.”

På spørsmål fra intervjuer om hvordan valg av spillestil, uttak av lag og forberedelser til kamp preges av ønsker fra administrasjonen forklarer Leder følgende:

”Vi har med den nye modellen som vi har laget, der sportssjefen sitter på toppen. Og vi har en keepertrener, en hovedtrener, og en ass trener og en fysisk- trener som er de som tettest på laget. Der ønsker vi sterkt å ha ett team som jobber sammen. Men selvfølgelig må en ha siste ordet. Og slik som det har fungert i år er det hovedtrener som tar ut laget og sånn, men alle er sterkt delaktige i å bidra og komme med innspill”

Leder utdyper administrasjonens og sin rolle på følgende vis:

”(..) til syvende og sist er det en som må ha ansvaret, og det har vært hovedtrener. Men det er klart, går det over stakk og stein, så er det jo jeg som sportslig leder som har det siste ordet, dersom jeg ønsker det. Men det blir litt feil å gå inn og diktere en trener, sånn at det er i jo ytterste konsekvens, og når, eller hvis ting skulle gått helt skeis, at det hadde blitt aktuelt”.

Leder forteller i hvilken grad han bidrar på treningsfeltet og hva han forventer at trenerapparatet skal levere av dokumentasjon i forhold til planlegging og gjennomføring.

”Jeg har ikke blandet meg inn i planleggingen, men har sett grovskissene, og hva de holder på med. Det ønsker jeg at en skal levere inn i forkant, både sende månedsplaner og gjerne årsplaner og sånt. Sånn at en har en del skriftlig, også er det jo selvfølgelig en del rokkeringer i løpet av en sesong på det som skjer. Men jeg har vært på nesten alle øktene, slik at jeg har kjent det på pulsen det som har skjedd på feltet”

4.2.4 Spillestil som omdømmebyggende faktor

For å kunne si noe om i hvilken grad omdømmet til klubben spiller inn, med tanke på valg av spillestil, var jeg interessert i å få intervjuobjektene til omtale dette.

Leder forteller i sammenheng med laget sitt ansvar som underholdningsaktør, og spillestil som omdømmebyggende faktor for klubben følgende:

”(...) skal produktet fotball overleve, og være bærekraftig så er du nødt til å underholde. Det holder liksom ikke med å være kynisk å vinne kamper og bare satse på dødball for å nå det målet. Du må spille attraktiv fotball. Så det er viktig for meg at det ligger i bunn.”

Leder nevner også at trenerne kan ha ett mer kynisk resultatfokus, gjennom følgende sitat:

”Som trener så ønsker du kanskje å være mer kynisk, innimellom i alle fall. Men nå har det nå blitt sånn, i alle fall i mine øyne, at vi har spilt underholdende fotball i år.

I tillegg har vi fått resultatene med oss. Vi kunne nok sikkert vært mer kyniske i enkelte kamper, i enkelte situasjoner.”

Videre påpeker leder viktigheten av hva A-laget presterer for at klubben skal skape et godt omdømme gjennom følgende sitat:

”Altså klubben, det er jo A-laget det, stort sett. Det er det som er spydspissen, og nesten den eneste varen vi har. (...) Å så lenge du skal fronte den, og være de øverste lederen for den. Så vil du hele veien bli målt ut ifra hvordan det tar seg ut både på banen, og av banen. Omdømmet til klubben er veldig tufta på hva vi som ledere, og spillere klare å fremvise på og utenfor banen.”

4.3 Informant 3 – Assistenttrener

Assistenttrener (Assistent) har lang erfaring som spiller på de to øverste nivåene i Norge. Han spilte på førstelaget så sent som 2009, og kan på den måten også sees på som en forlenget arm fra spillergruppen. Assistent kan med det skissere en spillers syn på valg av spillestil. Assistent hadde i 2009 ingen formell trenerutdannelse, men har arbeidet med talentutvikling i yngres- og junioravdeling over flere sesonger.

4.3.1 Ønsket spillestil i angrep

Assistent uttalte følgende om hvordan han ønsket at laget skulle fremstå sett opp i mot valg spillestil:

”(...) i mitt hode er det lag som har et godt pasningsspill, og har stor bevegelse. Og fremstår trygt og godt kollektivt defensivt. Stor bevegelse er veldig viktig for meg. Det å ha få touch i ballen, og at spillerne bevege seg i forhold til hverandre offensivt.”

Assistent forklarte videre om en ”indirekte stil” sett opp i mot en ”direkte stil”:

”Nei, jeg er veldig opptatt av at det er variasjon i forholdt til det. At du ikke blir for forutsigbar”

Videre utdypet Assistent at variasjon i spillet, at laget skulle evne og beherske ulike spillestiler som et viktig moment for han, når det gjaldt ønsket valg av spillestil:

”Du skal bruke ballen når du må, og så skal du ta gjennombrudda når du har muligheten til det. Og det at spillerne klare å vurdere det er voldsomt viktig i min spillestil”

4.3.2 Hva påvirker informantenes valg av spillestil?

Assistent påpeker at egne refleksjoner og erfaringer rundt fotballspillet utgjør en stor del av bakgrunnen, for hva som påvirker hans valg av spillstil:

”jeg er en type som tenker veldig mye fotball, og jeg bruker veldig mye tid på fotball. Så først og fremst er det noe jeg gjennom eget tankearbeid har sett for meg og tenkt ut hvordan jeg ville hatt det. ”

Videre utdyper Assistent problemstilling knyttet til den profesjonelle fotballen der krav om å levere resultater og tidsperspektivet ikke alltid samsvarer. Dette kan påvirke en treners vurdering i valg av spillestil:

”(..)når vi overtok dette laget, så overtok vi i januar. Og hadde derfor kort tid i forhold til og nå en relativt tøff målsetting. Vi hadde langt ifra den spillerstallen som vi skulle ha når vi startet serien, for å si det sånn. Så for oss ble mye av arbeidet lagt ned i at vi skulle være godt nok trent, og at vi skulle få inn gode nok spillere. Vi hadde ikke tid til å bruke enormt mye tid på spillestil og de tingene der.

Assistent forklarer nærmere rundt hvordan spillermateriellet og tidsaspektet kan være med på å påvirke et lags spillestil:

”Vi måtte få inn spillere som kunne gjøre egne valg. Og der vi baserte oss på en større frihet i det offensive spillet enn mange av de andre lagene rundt oss. I og med at vi hadde forholdsvis kort tid, og det skulle være store utskiftninger. Så vi måtte nok ta en del valg i forhold til at vi ikke hadde veldig god tid på oss, og i forhold til at vi ikke hadde de spillerne som vi skulle ha med oss.”

Videre utdyper Assistent at når spillemateriellet var på plass, så kunne de gå i gang med å sette føringer for hvordan laget spillestil skulle være. Assistent mente da at følgende var viktigst å fokusere på:

”Vi har måttet, etter at vi fikk spillestallen på plass, ta veldig enkle valg for å si det sånn. Vi måtte bygge en defensiv struktur, og så måtte vi ha enkle knagger offensivt, så gjør at vi på dårlige dager i alle fall har noe i bunn.”

Assistent omtaler også kravet om å levere resultater som en faktor som kan påvirke et lags valg av spillestil:

”Både som spillere, trenere og ledere, så er du i en veldig presset arbeidssituasjon. Du har et enormt press på deg hele veien etter å skape resultater. Og det på veldig kort sikt. Du har kort tid. Du lever nesten fra søndag til søndag”

Assistent forteller også at tidlige trenere i hans lange spillerkarriere har påvirket han i synet på hvilken spillestil et lag bør benytte:

”(..)Jeg har hatt mange gode trenere opp igjennom. Men den som har hatt størst påvirkning på meg angående synet på hvordan fotball bør spilles, er nok trener i moderklubben”

4.3.3 Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil

Assistent omtaler et tidligere utviklet spillestilsdokumentet når vi snakker om påvirkningsgraden fra administrasjon med tanke på spillestil:

”det ligger jo et spillestilsdokument i klubben, i bunn. Men det er ikke noe som blir mye brukt. Det er det ikke.”

Videre påpeker Assistent at denne mangelen på forankring i ”hele” klubben kan sees på som en tidligere svakhet, som de nå har fått justert på:

”(..) Det har ikke vært noe forankret, i og med at det ikke har vært noen tydelig leder på sport, det har vært mer sånn trenerstyrt. Men det har jo klubben gjort noe med, og fått inn en sportssjef som skal være kontinuitetsbæreren på sport.”

Assistent utdyper arbeids- og ansvarsfordeling mellom den sportslige ledelsen og administrasjon på følgende vis:

”Samarbeidet er bra, det må jeg si. Det er korte linjer mellom administrasjon og sportslig ledelse, i og med det er en forholdsvis liten klubb. For det om han i norsk sammenheng begynner å bli ok stor, så er det ganske korte linjer. Det ser jeg som en styrke. Det er ganske smalt fokus fra administrasjonen sin side også. Så det er ganske enkelt og greit å forholde seg til.”

4.3.4 Spillestil som omdømmebyggende faktor

Assistent uttaler følgende om sitt syn på i hvilken grad spillestilen laget representerer, gjenspeiler hvilke omdømme klubben får:

”Resultater er jo underholdning for de fleste. Det skal veldig mye til for at du får gode resultater, og folk ikke blir underholdt. Det er utrolig hvor preget omgivelsene blir av resultater.(..) i bunn er det resultater som skaper underholdning. Så det å gå ut å si at vi skal spille underholdende fotball, blir for meg litt flåsete. Det er resultatene som gjør om det er underholdene eller ikke”

Assistent utdyper dette med følgende sitat:

” (...) tror ikke det er noen god fasit på hva attraktiv fotball er. Når folk går ut og kritiserer Rosenborg for at de spiller en kjedelig fotball, så tror jeg ikke de vet helt hva de snakker om. For meg, hvis jeg er supporter av et lag, så vil det jo være resultatene som til en hver tid avgjør om du synes det er gøy med laget ditt. Jeg tror som sagt at det henger en del sammen.”

Videre forklarer Assistent sine tanker rundt hvilket ansvar laget har, sett opp i mot det å underholde og dermed skape seg et omdømme som et underholdende fotballag.

”(...)du må noen enkle knagger både offensivt og defensivt. Og du må skape en ”go” og entusiasme i gruppa. Hvis du da tenker ut i fra forhold til publikum og omgivelser rundt, så begynner du å tenke på for mye, og da mister du fort fokus. Og da gjør du en dårligere jobb enn om du klare å holde det smale fokuset, jeg tror det er ekstremt viktig.”

5 Diskusjon

I diskusjonskapitlet vil jeg ta for meg de fire kategoriene presentert i kapittel 4.0; (1) *Ønsket spillestil i angrep*, (2) *hva påvirker informantenes valg av spillestil?* (3) *Administrasjonen påvirkning på valg av spillestil* og (4) *spillestil som omdømmebyggende faktor*.

Ved å benytte disse kategoriene ønsker jeg å diskutere relevant informasjon knyttet til de to underproblemstillingene mine, som til sammen skal gi svar på hovedproblemstillingen i oppgaven.

”Hvilke faktorer påvirker valget av offensiv spillestil for en norsk toppfotball klubb?”

For leseren av oppgaven er det viktig å huske på at diskusjonen er delt inn på denne måten for å gjøre det mer oversiktlig. Temaene i kategoriene kan berøre og gli inn i hverandre. De bør derfor ikke sees på som uavhengige eller separate temaer i forhold til hva som påvirker valg av spillestil i et topplag i Norge.

5.1 Ønsket spillestil i angrep

For å kunne si noe om hvordan et lag i tilhørende norsk toppfotball ønsker å fremstå på banen, var det viktig for meg å få informantene i klubben til å berette om hvilken spillestil de ønsket at laget skulle representere.

Resultatene fra studien tenderer til at assistent og leder har tydeligere oppfatninger om hvilken spillestil de ønsker at laget skal representere sammenlignet med trener.

Trener påpeker at han er relativt fersk i treneryrket og ikke har fått evaluert bort spillestiler. Videre forteller han at resultatet av hvordan laget fremstår i sesongen 2009 kommer som et resultat av de ressursene og tidsperioden de hadde til rådighet. Dette støttes av Bangsbo et al. (1997) som hevder at valg av spillestil dreier seg om vekting av offensivt og defensivt spill, sett opp mot ressursene i spillergruppen.

Evnen til å kunne tilpasse seg ulike kampsituasjoner og forhold påpekes som et av hovedmomentene til trener når det gjelder ønsket av spillestil. Han vil at laget skal kunne variere spillestil avhengig av hvordan de ytre rammebetingelsene er. Spill på hjemmebane mot motstandere som ligger lavt, mener trener at de har løst på en god måte ved å benytte forholdsvis indirekte stil, selv om han før sesongen var bekymret fordi laget manglet oppspillspunkter i frontleddet. utfordringer med vanskelige bortekamper der laget blir satt under press, mener trener laget bør løse med å benytte en direkte spillestil. Dette vil være to svært ulike oppgaver for laget å løse. Trener er svært tydelig på at han ønsker at laget skal beherske ulike spillestiler. Dette kan sees opp imot Olsen et al. (1994) og Tenga (2010) som hevder at lag kan bli tvunget til å spille på en annen måte enn de ønsker. Samt at baneforhold i Norge kan innvirke på hvordan laget løser det offensive spillet, jf. Olsen et al. (1994) og Hamrèn (2010). Min mening er at det er viktig for en trener å ha tatt høyde for at laget kan løse spillsituasjoner på dårlige baner vår og høst, samt at de behersker å møte motstandere som presser høyt og ”ligger” lavt.

Virkemidlene trener beskriver i kap. 4.1.2 for å løse de to scenarioene i avsnittet over er i henhold til Olsen et al. (1994) Bangsbo et al. (1997) og Tenga (2010), derimot begge basert på en ”direkte” spillestil. Det kan dermed tyde på at trener ikke snakker om å beherske ulike spillestiler, men heller beskriver hvor på ”spillestil kontinuumet” som Tenga (2010) omtaler, trener ønsker at laget skal befinne seg. Dette i forhold til hvor ”direkte” laget er i spillestilen. Funn i studien til Tenga (2010) støtter delvis opp om denne vurderingen av å variere spillestil i forhold til hjemme- og bortekamp. Tenga (2010) fant ingen sammenheng mellom det å benytte en ”direkte” stil, sett opp i mot det å skape scoringmuligheter på en motstander i ubalanse når laget spilte på bortebane, mens det ved hjemmekamper ifølge Tenga (2010) er større sjanse for å score mål ved å benytte en direkte stil når motstander er i ubalanse. Dermed kan det tenkes at å benytte en mer tålmodig, ”indirekte” spillestil på bortebane kan gi resultat. Dette må selvsagt sees opp i mot hvilke spillere som er representert i laget, slik Bangsbo et al. (1997) og Olsen et al. (1994) hevder.

Assistenten har et klart ønske om hvordan laget skal fremstå i angrepsspillet. Han er klarere i målsettingen enn treneren. Assistent forklarer ønsket om å benytte en bestemt type spillestil på følgende måte:

”(...) i mitt hode er det lag som har et godt pasningsspill, og har stor bevegelse. Og fremstår trygt og godt kollektivt defensivt. Stor bevegelse er veldig viktig for meg. Det å ha få touch i ballen, og at spillerne bevege seg i forhold til hverandre offensivt.”

Få ballberøringer pr spiller, trygge defensivt, stor bevegelse og flere offensive bevegelser er momenter som ifølge Olsen et al. (1994), Bangso et al. (1997) og Tenga (2010) kjennertegner en direkte spillestil. Ønske om valg av spillestil er dermed representert i samme område på kontinuumet som det trener ønsker. Assistent påpeker på samme vis som trener viktigheten av at laget behersker kunsten å variere spillet. Assistent begrunner ikke dette med ytre rammebetingelser (baneforhold, motstander) slik som trener, men ved at han ikke vil at laget skal bli for forutsigbare. Det er utelukkende resultatet, score mål og vinne kamper, som ligger til grunn for hvordan han ønsker at laget skal fremstå.

Assistent oppsummer hvordan han ønsker at laget skal fremstå på følgende vis:

”Du skal bruke ballen når du må, og så skal du ta gjennombrudda når du har muligheten til det (..)”

Sammenlignet med trenerapparatet, uttrykker leder et tydeligere ønske om hvilken spillestil laget skal benytte:

”Jeg ønsker at laget skal være ballbesittende, ønsker at det skal være kreativt og underholdende, ikke for mye vekt på dødball og faste situasjoner, vil helst komme til sjanser og mål via oppbyggende spill og gode ferdigheter og gode relasjoner”

Dette er et klart og tydelig synspunkt på hvordan leder ønsker at laget skal fremstå. Sett opp imot Tenga (2010), Olsen et al. (1994) og Bangsbo et al. (1997) viser det at leder ønsker at laget skal benytte en ”indirekte” spillestil. Sett opp i mot Olsen et al.

(1994) og Bangsbo et al. (1997) er dette en stil som krever tekniske spillere og er forbundet med en hvis risiko ved oppbygning av spillet. Jeg mener at ved å følge leders ønske om å benytte en ”indirekte” stil vil klubben kunne risikere å slippe inn flere mål på grunn av det tas større sjanser i det oppbyggende delen av spillet. I forhold til effektivitet i form av å score mål, indikerer studier av Hughes, Robertson og Nicholson, 1988; Hughes & Churchill, 2004; Hughes & Franks, 2005; Hughes & Snook, 2006 (sett i Tenga 2010) at den indirekte er mest effektiv. Dette et tema som er omdiskutert i fotballverdenen og studier av Hughes (1990), Olsen et al. (1994), Olsen & Larsen (1997) og Reep & Benjamin 1968, (sett i Tenga 2010), Faag (2000), Garganta et al. (1997) støtter opp under at benyttelse av en ”direkte” spillestil er mest effektivt.

Målt i form av resultater, mener jeg at å kunne variere spillestil, som trenerapparatet fremhever, vil være gunstig. Studien til Tenga (2010) viser at det ved spill på hjemmebane vil være gunstig å benytte en ”direkte” spillestil mot motstandere i ubalansen. Dette støttes også av funn i studier til Hughes (1990), Olsen et al. (1994), Olsen & Larsen (1997) og Reep & Benjamin 1968, (sett i Tenga 2010), Faag (2000), Garganta et al. (1997) som hevder at en direkte spillestil vil være det mest effektive å benytte. Tenga (2010) fant derimot ikke denne sammenhengen ved angrep mot motstandere i ubalanse på bortebane. Dette må selvsagt kontinuerlig sees opp i mot spillertypene som er representert i spillergruppen, jf. (Wenger 2008, Olsen et al. 1994, Bangsbo et al. 1997).

Leder vektlegger i motsetning til trenerapparatet underholdning som et viktig moment i forhold til hvordan han ønsker at laget skal fremstå. Det kan tenkes at dette momentet kommer som resultat av leder representerer administrasjon, og derfor i større grad enn trenere tenker på å utvikle et produkt som produserer inntjening og profitt. Underholdene spill vil kunne føre til at det kommer flere tilskuere til klubbens hjemmekamper og at flere kamper vil bli vist på tv, noe som fører til at klubben vil få en større inntjening. Dette støttes av Hjelset (2006) som skriver at valg av spillestil vil ha betydning for hva den nøytrale tilskuer mener om klubben. Videre hevder Hjelset (2006) at offensiv fotball verdsettes uavhengig av resultater. Med bakgrunn i dette, vil man se at det kan oppstå en konfliktsituasjon mellom ønsket til leder om en indirekte,

underholdende spillestil, og treners mer direkte og resultatorienterte valg av spillestil. Denne tendensen til uenigheter kan ifølge Fombrun et al. (2003) påvirke en klubbs omdømme i negativ forstand. Fombrun et al. (2003) hevder at organisasjoner må skaffe en samlet enighet innad i bedriften med tanke på organisasjonens identitet. Jeg mener på bakgrunn av dette at klubben har et potensial til å bli enda tydeligere på hvordan de ønsker å fremstå i det offensive spillet, slik at målsettingen forankres i klubben og på den måten kan bidra til å utvikle klubbens omdømme. Eksempelvis slik RBK, jf. Eggen 1999, fastsatte at klubben skulle presentere en artig, attraktiv og underholdene fotball.

5.2 Hva påvirker informantenes valg av spillestil?

Olsen et al. (1994) anser spillestil for å være måten et lag spiller på. Bangsbo et al. (1997) mener spillestil er den karakteristiske måten en lag benytter spillesystemer på. Tenga (2010) benytter et lags anvendelse av prinsippene i spilleprinsippmodellen (se figur 1) til å avgjøre om et lag representerer en "direkte" eller "indirekte" spillestil.

Faktorer som påvirker informantenes valg av spillestil vil i stor grad være faktorene som påvirker en klubbs valg av spillestil. Da det er disse representantene som arbeider med å øve inn en spillestil i spillergruppen.

Resultatene fra studien indikerer at informantene anser ulike faktorer for å være viktige sett opp i mot valg av spillestil. Informantene omtaler hovedsakelig de samme faktorene, indirekte eller direkte. Betydningen av faktorene vektlegges derimot ulikt av informantene. Trener og assistent er også mer presise i hvilke faktorer som påvirker deres valg sammenlignet med leder. Dette har sannsynligvis sammenheng med at intervjuobjektene bekler ulike roller i klubben. Samt at informantene innad i klubben og utad måles på litt ulike ting.

Trener omtaler indirekte utfordringen med å forholde seg til *den profesjonelle fotballen*, som en faktor som kan være med på å påvirke valg spillestil. Dette samsvarer med Hjelset (2006) som påpeker at fotballens varekarakter har blitt mer fremtredende. Både klubb og spillere blir i økende grad ifølge Hjelset (2006) varer på et ekspanderende marked. I realiteten kan det bety at "nøkkelspillere" på kort varsel vil kunne forsvinne. Trener utdyper da også denne type problemstilling, ved at laget

før sesongstart mistet en av spillerne de hadde planlagt å bygge laget rundt. Dette førte til at trenerapparatet måtte justere sin tanke om hvordan laget skulle spille.

Profesjonalisering kan delvis sees i sammenheng med hvilket *spillermateriale* som er tilgjengelig for klubben. Hvilke spillertyper som er tilgjengelige i laget vektlegges i stor grad av både trener og assistent en viktig faktor for valg av spillestil. Trener forklarer nødvendigheten av se an spillermaterialet på følgende måte:

”når du ser at du har temmelig ballsikre spillere, du har gode spillere, så ser jeg ingen hensikt med å så bare slå lang og høyt og bare spille fysisk fotball(..)”

Trener forklarer årsaken til at laget, ifølge han, gjennom 2009 benyttet en av ligaens mest ”indirekte” spillestiler med at spillerne mestret de nødvendige ferdighetene til å beherske det. Assistenten er av samme oppfatning som trener og forteller indirekte at spillertypene avgjorde mye for valget av spillestil. Trenerapparatets vurdering samsvarer med Bangsbo et al. (1997), som hevder at ved å benytte en indirekte spillestil så stilles det store krav til spillernes tekniske ferdigheter. Arsene Wenger støtter opp om denne vurderingen og uttalte i 2008 til www.soccercoachinginternational.com, at det som er viktig for en trener er å anvende en spilltaktikk som spillergruppen har forutsetning for å beherske.

I motsetning til hva laget i sesongen 2009 benyttet av spillestil, ser trener ut til å tendere mot å ville benytte en mer ”direkte” stil oftere enn det som i praksis blir gjort. Trener omtaler påvirkning fra tidligere trenere som bakgrunn for at han ønsker at laget tidlig skal søke gjennombrudd. Fortrinnsvis bak motstanders forsvars ledd (bakrom), eller om ikke det er mulig, gjennombrudd mellom motstanders midtbanespillere og forsvarsspillere (mellomrom). At laget ikke representerer en mer ”direkte” stil kan sannsynligvis sees i sammenheng med faktoren spillermaterialet, men også tiden trenerapparatet hadde til rådighet før sesongstart.

Tidsaspektet blir av assistent viet oppmerksomhet for å forklare hva som avgjør valg av spillestil. Profesjonaliseringen av fotballen som Skogvang (2006) omtaler vil i mange sammenhenger ha påvirkningen på tiden et trenerapparat får til å innarbeide en

spillestil. Samtidig vil kravet om å levere resultater innen kort tid prege omgivelsene. Dette beskriver assistent og uttalte på følgende vis:

”(..)når vi overtok dette laget, så overtok vi i januar. Og hadde derfor kort tid i forhold til å nå en relativt tøff målsetting. Vi hadde langt ifra den spillerstallen som vi skulle ha når vi startet serien, for å si det sånn. Så for oss ble mye av arbeidet lagt ned i at vi skulle være godt nok trent, og at vi skulle få inn gode nok spillere. Vi hadde ikke tid til å bruke enormt mye tid på spillestil og de tingene der.

Jeg tolker dette til å være bakgrunnen for at spillere med gode basisferdigheter og evne til å skape sjanser på egen hånd ble hentet inn. Nettopp fordi trenerapparatet konkluderte med at tiden til å øve inn en klar spillestil ble for knapp, sett opp i mot resultatene klubben og omverdenen forventet. Sett opp i mot det å bygge klubbens omdømme vil tidsfaktoren være en utfordring. Fombrun et al. (2003) hevder at det er viktig at bedriften tar seg tid til å ”finne” sin egen identitet. Virkemidlene assistenten beskriver vil med andre ord kunne gi resultater på kort sikt, men ikke nødvendigvis være med på å bygge omdømmet til klubben på lang sikt.

Leder er mindre konkret når han skal forklare hvilke faktorer som påvirker valg av spillestil sammenlignet med trenere. Dette kan sees i sammenheng med leder i større grad er knyttet til drift og administrasjon av klubben, enn til den daglige treningshverdagen der lagets spillestil blir innøvd. Dette samsvarer med at sportslig leder ifølge Morisbak (1998) er linken mellom sport og administrasjon. Det å presentere en ”spennende og god” fotball blir av leder nevnt som en faktor for valg av spillestil. Hjelset (2006) påpeker at det ikke er enighet om hva attraktiv fotball er. Det blir i så måte vanskelig å avgjøre for i hvilken grad dette vil påvirke valg av spillestil. Nils Arne Eggen utalte til bladet Fotballtreneren i 2003, at for han var underholdende fotball å se lag som ønsket, maktet og klarte å score mål. Dermed ser man at faktoren ”god og spennende fotball” i stor grad vil bli avgjort av hva leder selv legger i dette begrepet.

At laget oppnår resultater blir av leder nevnt som den andre faktoren som påvirker hans valg av spillestil. Det er vanskelig å si hvilke spillestil man oppnår best

resultater med, flere faktorer vil i følge Tenga (2010) ha innvirkning på dette. Funn i studier av Hughes (1990), Olsen et al. (1994), Faag (2000), Olsen et al. (1997) og Garganta et al. (1997) hevder at direkte spillestil er det mest effektive å benytte med tanke på å score mål. Tenga et al. (2010) er mindre kategorisk i sine funn og hevder at benyttelse av en direkte stil når motstanderlaget er i ubalanse er det mest effektive.

5.3 Administrasjonens påvirkning på valg av spillestil

Resultatene indikerer at graden av påvirkning fra administrasjonen er liten. Det er i stor grad opp til trenerapparatet å vurdere hvilke spillestil som er mest hensiktsmessig for laget å benytte.

Trener beskriver dette på følgende måte:

"(..)det er ingen som har kommet og sagt til meg at vi må spille på en eller annen måte (..)Og jeg har ikke fått noen føringer ifra styret på noen ting sånt. "

Fombrun et al. (2003) hevder autentisitet er en av faktorene som er tilstedeværende i en organisasjon som innehar et godt omdømme. Felles enighet og endring over tid er faktorer som påvirker autentisiteten til en bedrift (ibid). Sett opp i mot det informantene beskriver, vil dette være et forbedringspotensial for klubben, i forhold til å bygge et enda bedre omdømme.

Trenerapparatet omtaler at det tidligere har vært utviklet et spillestilsdokument i klubben, men at det ikke blir benyttet noe i deres arbeid med å innarbeide lagets spillestil. Leder omtaler også spillestilsdokumentet, men forklarer at klubben har gått bort fra å benytte dette. Begrunnelsen er ifølge leder at trenere selv vil styre hvordan laget skal spille. Angående hvem som avgjør valg av spillestil, er assistent den eneste som indirekte omtaler den tidligere kun trenerstyrte modellen negativt.

Leder utdyper utfordringen rundt forankring av spillestil i administrasjon på følgende vis:

” (...), skal en skal være tro mot et slik spillestildokument så begrenser det en del, da må du gå på jakt etter en trener som spiller nettopp den formasjonen (..)”

Med bakgrunn i dette ser man at klubben kan arbeide enda hardere for å oppnå en større felles enighet om hvilken spillestil laget skal benytte. Dette vil ifølge Fombrun et al. (2003) bidra til at klubbens omdømme vil forbedres. Min mening er at det ikke nødvendigvis behøver å nedfelles et spillestilsdokument, men heller forankres en visjon om hvordan laget skal fremstå, slik RBK gjorde i 1988 (Eggen, 1999). På den måten vil klubb og trenerapparat utvikle en felles forståelse av hvilke angrepsspill laget skal representere, men ikke sette føringer for hvilke virkemidler trenere skal benytte for å oppnå dette.

På tross av at administrasjonen ikke direkte setter føringer for hvordan laget skal fremstå i spillet på banen, eksisterer det fra 2009 allikevel en indirekte form for føringer. Leder og assistent omtaler denne faktoren gjennom å beskrive klubbens nye ordning med å ansette en sportslig leder. Assistenten og leder forklarer begge at målet med denne ordningen er at leder skal representere kontinuiteten og ”den røde tråden”. Det vil så, ifølge leder, være naturlig at trenere kommer og går. Sett opp imot Fombrun et al. (2003) ser man at klubben gjennom å ansette en sportslig leder, på tross av mangelen på et nedfelt spillestilsdokument, vil fremskaffe en hvis type enighet. Det forutsetter at leder samarbeider godt med trenerapparatet. Slik at de på denne måten utvikler en felles forståelse om hvordan laget skal fremstå og videre får formidlet det på en tydelig måte innad i organisasjonen. Evnen til å være tro mot verdier og uttrykk blir også delvis ivaretatt ved å ha en leder som er kontinuitetsbæreren. Dette er ifølge Fombrun et al. (2003) faktorer som også vil påvirke autenticiteten til en bedrift positivt.

Evnen til å samarbeide om å nå målene beskriver både assistent og leder. Begge påpeker at det eksisterer en klar rollefordeling og oppgavefordeling. De trekker også frem at samarbeidet, på grunn av disse klare linjene, fungerer godt. Ved å få denne ordningen til å fungere vil klubben delvis kunne ivareta faktorene Fombrun et al. (2003) omtaler som viktige for å ivareta organisasjonens autenticitet og på den måte bygge omdømme.

5.4 Spillestil som omdømmebyggende faktor

Studien til Rømning hevder Vålerenga Fotball var opptatt av å skape ”gode følelser” hos sine interessenter. Forebrum et al. (2003) hevder at det ikke vil foregå noe omdømmebygging dersom organisasjonen ikke evner å appellere til målgruppens følelser. Sett opp mot spillestil, kan man si at måten et lag spiller på vil påvirke hvordan kundene oppfatter klubben. Dette støttes av funn i studien til Hjelset (2006) som hevder at mye tyder på at valg spillestil vil ha innvirkning på hvordan nøytrale tilskuere oppfatter laget. Funn i studien til Hjelset (2006) viser også at det ikke er målrik, offensiv eller underholdende fotball som gjør fotballen attraktiv for supporterene, men derimot tilknytningen til det bestemte laget. Jeg mener dette bør tas med i betraktning når klubber vurderer om omdømmebygging skal tas med i betraktning for valg av spillestil. Dette indikerer at klubbene har to målgrupper å forholde seg til, ”supporteren” og den ”nøytrale” tilskueren.

Resultatene i dette studiet indikerer at informantene har ulike syn på det å benytte spillestil som omdømmebyggende faktor. Leder er svært tydelig på at han ønsker at laget skal fremstå på en måte som appellerer til publikum:

”(...) skal produktet fotball overleve, og være bærekraftig så er du nødt til å underholde. Det holder liksom ikke med å være kynisk å vinne kamper og bare satse på dødball for å nå det målet. Du må spille attraktiv fotball. Så det er viktig for meg at det ligger i bunn.”

Synspunktet leder fremmer samsvarer med studiene til Rømning (2008) og Hjelset med tanke på hva som er viktig for klubb å fokusere på i forhold til å bygge omdømme, samt hva Fombrun et al. (2003) skriver om organisasjonens evne til å spille på interessentenes følelser sett opp i mot omdømmebygging. Leder hevder også at han forstår at trenere i enkelte tilfeller vil tenke mer kynisk og resultatorientert og at dette kan gå på bekostning av underholdningsverdien.

Resultatene i studien indikerer at trenerapparatet har ulikt syn på i hvilken grad spillestil bør benyttes som omdømmebyggende faktor. Trener beskriver at han har innsett at virkemidlene som tas i bruk for å løse det offensive spillet, vil være svært

avgjørende for hvilket omdømme klubben får. Denne betraktningen deler ikke assistenten, som utelukkende omtaler resultatene som det avgjørende for hvilket omdømme en klubb innehar. Trener benytter ”dunkelag” og ”dødballag” som betegnelser for å eksemplifisere hvordan merkelapper kan bli hengende ved klubber. Denne betraktningen støttes av Bangso et al. (1997) som blant annet viser til ”den latinske spillestil” og ”den norske stil – computerstil” for å kategorisere ulike taktikker. Merkelapper eller kjennetegn ved lagene vil ofte være avgjørende for hvordan media fremstiller og publikum omtaler lagene. Denne synligheten beskriver Fombrun et al. (2003) som en viktig faktor, for hvilket omdømme en organisasjon innehar. Organisasjoner bør ifølge Fombrun et al. (2003) være opptatt av å skape en positiv synlighet. Jeg mener dermed at for klubben er det positivt at trener er bevisst på hvordan lagets spillestil påvirker klubbens omdømme. Sett opp mot Fombrun et al. (2003) vil denne bevisstheten hos trener kunne føre til at organisasjonen vil bygge omdømme ved hjelp av å benytte en spillestil som resulterer i positiv mediaomtale og anerkjennelse hos publikum.

Evnen til å fremskaffe resultater er den eneste faktoren assistenten beskriver for utvikle klubbens omdømme. Assistenten reflekterer rundt sin rolle som supporter av lag, og hevder da at det er kun resultatene som betyr noe for han. Dette synspunktet støttes delvis av Hjelset (2006) som hevder at supportere vil være fornøyd med klubben, så lenge resultatene går lagets vei. Utover dette ønsker ifølge Hjelset (2006) den ”nøytrale” tilskuer å se underholdende fotball. Det kan dermed tenkes at ved kun å fokusere på resultatet vil klubben ivareta en allerede betalende kundekrets (supporternes) sine interesser, men de vil ikke klare å skape et omdømme som gjør at de øker sin tilskuerskare. Dette medfører igjen at de ikke klarer å utnytte sitt fulle markedspotensial. Balansegangen mellom det å spille en type fotball som ifølge Fombrun et al. (2003), Rømning (2008) og Smolen og Pawlak (2006) kan føre til at klubben bygger omdømme, sett opp i mot det studier av Tenga (2010), Hughes (1990), Tenga et al. (2010), Olsen et al. (1997) og Olsen et al. (1994) betegner som effektiv fotball, vil dermed være vanskelig. Trener beskriver denne utfordringen på følgende måte:

”(..) det vi ofte prøver å skille mellom her, det er den romantiske tankegangen. Du må ikke bli for romantisk, naiv i spillestilen din. Du må også være effektiv oppi det hele. Og den balansegangen er vanskelig, for både meg og spillerne mine.”

Balansegangen trener beskriver i sitatet ovenfor, tror jeg vil være en utfordring for flere trenerapparat og administrasjoner i toppklubber i Norge. Det kan tenkes at årsaken til at trener i klubben har reflektert mer rundt hvordan laget oppfattes av omverden enn assistent, er på bakgrunn av at han jobber tettere opp mot leder. Trener kan dermed være mer påvirket enn assistent av administrasjonens ønsker og synspunkter.

Utfordringen med modellen som klubben praktiserer vil være at trenerapparatet blir målt på resultat, men også delvis på måten de oppnår resultatene. Dette fordi administrasjonen ønsker å se både ”god” fotball og resultater i form av seiere. Dersom forankringen av spillestil hadde vært nedfelt i klubben, som Fombrun et al. (2003) hevder ville vært gunstig med tanke på å bygge omdømme, kunne trener kun konsentrert seg med å fremskaffe resultater ved å benytte den utvalgte spillestilen.

6 Oppsummering

Hensikten med denne studien var å belyse faktorer som avgjør valg av spillestil i en toppfotballklubb i Norge. Jeg ville gjøre det gjennom å belyse to underproblemstillinger, for så å svar på hovedproblemstillingen.

Underproblemstilling 1:

På hvilke måter legger administrasjonen føringer for lagets spillestil?

Resultatene mine indikerer at administrasjonen i liten grad setter noen direkte føringer i forhold til hvilken spillestil laget skal representere. Administrasjonens påvirkning vil foregå ved dialog mellom trener og leder. Det er likevel trener som har siste ordet når det kommer til sportslige vurdering sett opp i mot valget av spillestil.

Trenerapparatet, og da spesielt trener, får stor frihet med tanke på valg av spillestil. På bakgrunn av dette, kan man si at det som vil legge føringer for valget av spillestil er trenerapparatets fotballfaglige vurdering. Dette representert gjennom hvilke faktorer og ønsker trenerapparatet har om hvordan laget skal fremstå på banen. Momentene trenerapparatet fremhever som påvirkende faktorene for hvordan de ønsker at laget skal spille er:

Spillermateriellet som er representert i gruppen. Hvilke virkemidler i det offensive spillet skal trenerapparatet benytte for å få mest mulig ut av troppen. Denne vurderingen støttes av Tenga (2010), Olsen et al. (1994) og Bangsbo et al. (1994). Å få laget til å kunne mestre *variasjon* av ulike stiler sett opp i mot ytre rammebetingelser blir fremhevet av trener, jf. Olsen et al. (1994) og Bangsbo et al. (1997). *Den profesjonelle fotballen* blir indirekte løftet som en faktor ved at trenerapparatet må forholde seg til at spillere ”plutselig” forsvinner. Hjelset (2006) forklarer dette med at spillere de senere årene har blitt varer på et stadig økende marked. *Tidsaspektet* blir av trenerapparatet trukket frem som en utfordrende faktor. Kort tid til rådighet, kan medføre at spillestilen som blir satt, blir valgt som følge av hastverk med tanke på å *levere resultater* og ikke ønsker og mål fra trenerapparatet.

Underproblemstilling 2:

Hvilken rolle spiller vurderinger av omdømme for valg av spillestil?

Resultatene i studien min viser at leder er den som er mest opptatt av at laget representerer en stil som vil være omdømmebyggende for klubben. I og med at føringer fra administrasjonen er små med tanke på valg av spillestil, er det viktigere å se hva trenerapparatet uttaler om dette. Dette fordi trenerapparatet i stor grad vil avgjøre klubbens valg av spillestil. Trener innser at virkemidlene laget benytter i angrepsspillet vil ha en betydning for hvordan laget blir oppfattet og omtalt. Bangsbo et al. (1997) støtter denne vurderingen. Dette vil i neste omgang innvirke på omdømme til klubben. Dette kan sees i sammenheng med hvilke faktorer Rømming (2008), Smolen et al. (2006) og Fombrun et al. (2003) hevder har innvirkning på hvilket omdømme en organisasjon innehar. Assistent er mer klar på at veien til resultatet ikke vil påvirke hans vurdering for hvordan laget skal spille. Han er utelukkende opptatt å oppnå resultater. Dette kan sees i sammenheng med det Hjelset (2006) beskriver som ”supporter” innfallsvinkelen på hva som avgjør hvordan omverdenen oppfatter laget.

I og med at resultatene tyder på at det er trener som har ”siste” ordet i uenigheter rundt temaer knyttet til laget, vil det bety at omdømme blir tatt med i betraktning for hvordan laget skal fremstå. Likevel vil det til stadighet være en utfordring med ”underholdning” sett opp i mot ”kynisme” og resultatfokus.

Jeg mener klubben har et potensial til å bygge et enda sterke omdømme, med å være tydeligere innad i klubben på hvordan laget skal fremstå offensivt, jf. Fombrun et al. (2003).

Informasjonen jeg har fått fra de to underproblemstillingene gav meg en god forutsetning for å kunne besvare hovedproblemstillingen min:

”Hvilke faktorer påvirker valget av offensiv spillestil for en norsk toppfotball klubb?”

Klubben praktiserer en modell som gjør at trenerapparatet i stor grad avgjør hvilke spillestil laget skal presenterer. Administrasjonens ønsker blir presentert ved dialog mellom trenerapparat og leder. På bakgrunn av dette blir vurderingene til trenerne den viktigste faktoren for hva som påvirker valg av spillestil. Faktorene trenerapparatet omtaler som viktige for dem i bakgrunn for valg av spillestil er:

- **Spillermateriell.** Hvilke spillertyper er representert i troppen. Trenerne velger spillestilen de mener spillerne har best forutsetning til å lykkes med.
- **Evne til å variere spillestil.** Trenerapparatet ønsker å lære laget til å mestre ulike typer ytre rammebetingelser samt å kunne ”overraske” motstandere.
- **Den profesjonelle fotballen.** Spillere som blir solgt og kjøpt inn kan påvirke valget av virkemidler for å løse det offensive spillet.
- **Tidsaspekt.** Hvor lang tid trenerapparatet har til rådighet kan påvirke hvordan lagets spillestil blir.
- **Krav om å levere resultat.** Resultatkravet vil alltid være tilstede i en toppfotballklubb og vil være svært avgjørende for valg av spillestil.

Ut i fra faktorene ovenfor ser man at momentene trenerapparatet nevner for å beskrive de viktigste faktorene for valg av spillestil, alle er rettet mot ønske om å levere resultat. I så måte kan man si at den viktigste faktoren for klubbens valg av spillestil vil være trenerapparatet (særlig hovedtrener) *fotballfaglige vurdering*, av hvilke virkemidler som vil gi klubben best mulig resultat. Dette blir til stadighet vurdert opp i mot ønsket om å underholde publikum og omverdenen.

Ønsket om underholde, representerer en annen faktor som indirekte vil påvirke klubbens valg av spillestil. Klubben, representert gjennom trener og leder, er oppmerksom på at klubben har et *ønske om å bygge omdømme*. Trener er tydelig på at han er klar over at lagets spillestil vil påvirke klubbens omdømme og tar i så måte hensyn til dette når han vurderer valg av spillestil.

Konflikten mellom å i møtekomme klubbens, laget og omverdenen resultatkrav, sett opp i mot at laget også blir målt på hvordan resultatene blir oppnådd, vil være trenerapparatets daglige utfordring.

6.1 Videre forskning

For fremtidige forskning på området vil jeg anbefale å foreta kvalitative studier med å observere klubben i treningsarbeidet, for å se hvordan trenerapparatet arbeider med å implementere spillestilen i laget. En kvantitativ analyse av hvilke spillestil laget benytter når de scorer mål, vil også kunne gi svar på hva som kan betegnes som ”effektiv” spillestil.

Samtidig kan disse studien forsterkes ved å foreta kvalitative studier på klubber som er større og mer suksessfulle enn det klubbene tilhørende Norsk Toppfotball er. På den måten kan man opparbeide seg en forståelse av hvordan store og vellykkede organisasjoner i Europa begrunner sine valg av spillestil.

Samtidig kunne det vært interessant å gjennomføre en kvantitativ studie rettet mot målgruppene til forballklubbene. Studien kunne sett på hva interessentene til klubbene ser på som avgjørende for at de skal ønske å investere tid og penger i et lag.

Referanser

Bagsbo, J., & Peitersen, B. (1997). *Det gode hold- fotboldspillet taktik 2*. Højberg: Forlaget Hovedland

Bergo, A., Morisbak, A., Johansen, P.A., Larsen, Ø. (2002). *Ferdighetsutvikling i fotball*. Oslo: Akilles forlag.

Bjørsvik, R. (2010). *Kollektivt eller individuelt salg av TV-rettighetene for norsk Tippeliga*. Bergen: Masteroppgave samfunnsøkonomi

Brønn P. S. og Ihlen Ø. (2009). *Åpen eller innadvendt. Omdømmebygging for organisasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademiske

Eggen, N. A. (1999). *Godfoten*. Oslo: Aschehoug

Eggen, N. A. (2002) ”Æ kainn kamm plutselig og frøktelig tilbake”. *Fotballtreneren*. 3. 6-9.

Faag, V. (2000). *Fotball VM 1998-En analyse av målsjanser og scoringer*, Hovedfagsoppgave i fotball. Oslo

Fombrun, C.J. og Van Riel C.B.M. (2003). *FAME & FORTUNE: How successful companies build winning reputations*, Upper Saddle River , NJ: Prentice Hall, Finacial times.

Føllesdal, D & Walløe, L. (2000) Forståelse. Hermeneutikk. I *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget

Føllesdal, D. og Walløe, L. (2000). *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget

Garganta, J., Maia, J., Basto, F. (1997). Analysis of goal scoring patterns in Europe top level soccer teams. *Science and Football III*. 246-258

Giske, R., (2003) Refleksjoner omkring ballspilloplæring. *Moving bodies*, 3,(1), 112 – 132.

Gilje, N & Grimen, H. (1993). Hermeneutikk: forståelse og mening. I *Samfunnsvitenskapens forutsetninger*. Oslo: Universitetsforlaget

Goffmann, E. (1990). *THE PRESENTATION OF SELF IN EVERYDAY LIFE*. Great Britain: Penguin Books

Halvorsen, K. (2003). *Å forske på samfunnet – en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelens Forlag AS

Hellevik, O. (2002). *FORSKNINGSMETODE I SOSIOLOGI OG STATSVITENSKAP*. Oslo: Universitetsforlaget

Hemmestad, L.(2003). En kontekstuell tilnærming til coaching. *Moving bodies*, 3, (1) 71 – 90.

Hjelset, A. (2006). Mellom børs, katedral og karneval- Norske supportereres forhandlinger om kommersialisering av fotball. *Avhandling for dr.polit-graden Sosiologisk instituttUniversitetet*, Bergen

Holmedal, R. (2008). Hva kjennetegner spissen ved scoring? Hvordan legge til rette for spissen på treningsfeltet? *Master i Idrettsvitenskap- Seksjon for Coaching og Psykologi*, Norges Idrettshøgskole, Oslo

Holme, I. M og Solvang, B. K. (1996). *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: Tano

Hughes, Charles. (1990). *The Winning Formula – Soccer Skills and Tactics*. London: William Collins Sons & Co Ltd.

Hughes, M. & Franks, I. (2005). Analysis of Passing sequences, shots and goals in soccer. *Journal of Sports and Science*, Vol. 23 (5), 509-514

Jones, R, Armour, K, Potrac, P. (2004). *SPORTS COACHING CULTURES*. London: Routledge

Kvale, S. (1996). *InterViews- An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. California: Sage Publications,Inc

Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Larsen, Ø. (1992). *Angrep og Effektivitet*. Hovedfagsoppgave. Oslo: Norges
Idrettshøgskole

Marshall, C. & Rossman, G. B. (2006). *Designing qualitative research*. California:
Thousand Oaks Sage

Maxwell, J.A. (1996). Purposes: Why are You Doing This Study. In *Qualitative
Research Design: An Interactive Approach*. California: Sage Publications, Inc.

Mason, J. (1996). *Qualitative Researching*. London: Sage Publications

Morsibak, A. (1998). Trenerrollen i en toppklubb ”Fotballtreneren”, 1, 17.

Morsibak, A., Dreier, S., Skarsfjord T.(1986) *God fotballferdighet – lær taktikk –
teknikk*. Aurskog: Gyldendal Norsk Forlag

Olsen, E., Semb, N, J, & Larsen, Ø. (1994). *EFFEKTIV FOTBALL*. Drammen:
Gyldendal Norsk Forlag A/S

Patton, Q. M. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods (2nd edition)*.
London: Sage Publications

- Robson, C. (1993). *Real world research : a resource for social scientists and practitioner-researchers*. Oxford: Blackwell
- Robstad, P og Ihlen. (2004). *Informasjon & Samfunnskontakt - Perspektiver og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ronglan, L, T. (2003). Ballspill er problemløsning. *Moving bodies*, 2,(1), 91– 111.
- Ronglan L,T. (2008). *Lagspill, læring og ledelse-om lagspillenes didaktikk*. Oslo: Akilles
- Skogvang, B, O. (2006) ”Toppfotball-et felt i forandring.” Doktorgrad ved Norges Idrettshøgskole, Oslo
- Smolen, A og Pawlak. (2006). Image Building of Commercial Sports Organizations. *Research Yearbook*, 12, (2), 309-312.
- Stelter , R. (2004). *COACHING-LÆRING-UDVIKLING*. Virum: Psykologisk Forlag A/S
- Tenga, A. (2010) *Realibility and Validity of Match Performance Analysis in Soccer – A multidimensional qualitative evaluation of opponent interaction*. Oslo: Norges Idrettshøgskole

Tenga, A. Holme, I., Ronglan L, T., Bahr, R., (2010) Effect of playing tactics on goal scoring in Norwegian professional soccer. *Journal of Sports Science* 28, (3): 237-244

Thagaard, T. (2003) *SYSTEMATIKK OG INNLEVELSE- EN INNFORING I KVALITATIVE METODER*. Bergen: Fagbokforlaget

Thomas, J, R, Nelson, K, J, Silverman, S, J. (2005). *Research Methods in Physical Activity*, United States: Human Kinetics

Wenger, E. (2006). *PRAKSISFELLESKABER. Læring, mening og identitet*,1(2). København: Hans Reitzels Forlag

Wiggen, H., Barstrand, H. (2007), "THE ROOTS OF FAME" En studie av ti offentlige virksomheters omdømme. *Masteroppgave- Ledelse og Organisasjonsvitenskap*. Universitetet i Tromsø

Forelesningsnotater/Handouts:

Dowling, F. (2007). *Intervju og feltarbeid – mer enn teknikker*. Forelesningsnotater (utdelt 29/8 2007)

Web dokumenter:

www.soccercoachinginternational.com, (lest 17.05.2010). *Intervju med Arsene Wenger*

(<http://www.soccercoachinginternational.com/index.php?page=pageflip>)

www.dagbladet .no, (lest 17.05.2010). *Ble trigget av kritikken om kjedelig fotball,*
Intervju med Erik Hamrèn

(http://www.dagbladet.no/2010/05/17/sport/tippeligaen/fotball/rosenborg/vadim_demidov/11747165/)

Vedlegg

- 1: Samtykkeerklæring
- 2: Informasjon om studien til intervjuobjektene
- 3: Intervjuguide Sportslig Leder
- 4: Intervjuguide Trenere

Vedlegg 1

SAMTYKKEERKLÆRING VED INNSAMLING OG BRUK AV PERSONOPPLYSNINGER TIL FORSKNINGSFORMÅL

Master-prosjekt ved Norges Idrettshøgskole

” Hvordan ønsker en toppklubb i norsk fotball å fremstå i den offensive delen av spillet, samt hvordan arbeider de for å oppnå dette?”

Prosjektleder: Brynjar Saua

All informasjon vil bli behandlet konfidensielt, og makulert når prosjektet er avsluttet.

Alle personlige opplysninger vil bli behandlet anonymt.

Jeg er kjent med at deltakelse i prosjektet er frivillig og at jeg om ønskelig kan trekke meg fra deltakelse i prosjektet når jeg selv skulle ønske det.

Jeg bekrefter at jeg har fått informasjon om prosjektet, og samtykker i og delta i intervju.

.....

sted

.....

dato

.....

underskrift

Vedlegg 2

INFORMASJONSSKRIV til intervjuobjekter

Vedrørende master-prosjekt ved Norges Idrettshøgskole:

” Hvordan ønsker en toppklubb i norsk fotball å fremstå i den offensive delen av spillet, samt hvordan arbeider de for å oppnå dette?”

Prosjektleder: Brynjar Saua

Jeg ønsker i forbindelse med min masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole og intervju 3 aktører i en toppklubb i Norge. Dvs hovedtrener, medtrener og sportsligleder. Det jeg skal se på er hvordan styret ønsker at klubben skal fremstå offensivt, samt hvordan trenerne ønsker laget skal fremstå, hvordan trenerne selv oppfatter at de jobber for å oppnå.

Målet med denne undersøkelsen er å se hvilke hvordan en fotballklubb i dagens profesjonaliserte fotball Norge ønsker å fremstå. Tar de hensyn til publikum sitt ønske om ”underholdende” fotball, eller er det kun resultatet som gjelder. Det vil også være interessant å se om styret setter føringer for hvordan laget fremstår.

Intervjuene av aktørene vil ta mellom 30 min og 1 time. Under intervjuene vil det bli benyttet båndopptaker for å tape samtalen, disse vil bli lagret på et sikkert sted, og destruert når prosjektet er avsluttet.

Aktuelle intervjuobjekter gjøres oppmerksom på at det er frivillig å delta, og at man kan trekke seg fra prosjektet når som helst, innen prosjektslutt 30 nov. 2010. Til informasjon vil intervjuobjektene anonymiseres, i presentasjonen av den ferdige oppgaven.

I lys av dette vil man kanskje kunne finne trekk man bør ta hensyn til ved utvikling av klubbstyring i toppfotballen.

Kontaktinformasjon veileder:

Lars Tore Ronglan

Lars.tore.ronglan@nih.no

TLF:92461646

Kontaktinformasjon prosjektleder:

Brynjar Saua

bsaua@hotmail.com

TLF:41427528

Brynjar Saua

Vedlegg 3

INTERVJUGUIDE SPORTSLIG LEDER (SL)

SL sin bakgrunn og filosofi

Har du tidligere trener og/eller spillererfaring?

Utdanning?

Hvordan vil du beskrive din fotballfilosofi?

I hvor stor grad er du involvert i hvordan laget skal fremstå på banen?

Finnes det retningslinjer i klubben, som setter føringer for spillestil?

Hva er målene for sesongen 2009?

- resultat
- oppgave
- i hvor stor grad er de satt i fra styrets side
- underholde vs kun resultat

Hvor viktig er det for klubben å ha et godt omdømme?

På feltet

I hvor stor grad involverer du deg i økten ?

Til styret

Har du tanker rundt profesjonaliseringen av fotballen i Norge?

- forhold til publikum
- Fotball som "sirkus"
-

Samarbeid sportslig og administrativt?

HOLDNINGER – På og utenfor banen

- Klubbens
- Gruppens ?
- Dine ?
- Konsekvenser hvis de brytes?

Holdninger til trening ?

Holdninger til kamp?

Holdninger/respekt til trenere?

Holdninger/respekt til motspillere?

Holdninger/respekt til medspillere?

Holdninger/respekt til dommere?

Holdninger / respekt til tilskuere?

Bevisst forhold til posisjonen man innehar i samfunnet?

Vedlegg 4

INTERVJUGUIDE TRENERE

Trener sin bakgrunn og filosofi

Hvordan vil du beskrive din spillfilosofi?

Hvem har hatt innflytelse på hvordan du ønsker at laget skal fremstå på banen?

- spillerfaring
- mentorer
- utdanningsmiljøer

Finnes det retningslinjer i klubben, som setter føringer for spillestil?

Hva er målene for sesongen 2009?

- resultat
- oppgave
- i hvor stor grad er de satt i fra styrets side
- underholde vs kun resultat

På feltet

Hvordan går du frem i arbeidet på feltet for å nå målene?

- metoder
- pedagogisk tilnærming
- i hvor stor grad involverer du deg i økten

Til styret

Har du tanker rundt profesjonaliseringen av fotballen i Norge?

- forhold til publikum
- Fotball som "sirkus"
- Klubbens omdømme
-

Samarbeid sportslig og administrativt?

HOLDNINGER – På og utenfor banen

- Klubbens
- Gruppens ?
- Dine ?
- Konsekvenser hvis de brytes?

Holdninger til trening ?

Holdninger til kamp?

Holdninger/respekt til trenere?

Holdninger/respekt til motspillere?

Holdninger/respekt til medspillere?

Holdninger/respekt til dommere?

Holdninger / respekt til tilskuere?

Bevisst forhold til posisjonen man innehar i samfunnet?

Figurliste

Figur 1: Spilleprinsippmodellen,

s. 11

